VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA FINANCÍ A ÚČETNICTVÍ

Katedra finančního účetnictví a auditingu

Hlavní specializace: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Bc. Jana Hlaváčová

ÚČETNÍ METODY PRO VYKAZOVÁNÍ PODNIKOVÝCH KOMBINACÍ

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Vladimír Zelenka, Ph.D.

2011

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Účetní metody pro vykazování podnikových kombinací“ jsem vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označil a uvedl v přiloženém seznamu.

V Praze dne 24. května 2011

……

podpis

Poděkování

Tímto děkuji panu doc. Ing. Vladimíru Zelenkovi, za trpělivé vedení při zpracování mé diplomové práce, mnoho cenných rad, názorů a podnětných připomínek.

OBSAH

Úvod 1
1. Vymezení podnikových kombinací 4
2. Vývoj harmonizace účetního řešení pro podnikové kombinace 6
2.1. IAS/IFRS 6
2.2. US GAAP 14
2.3. České účetní předpisy 18
3. Účetní metody pro podnikové kombinace 23
3.1. Účetní metoda koupě (*purchase method*) 23
3.1.1. Metoda akvizice (*acquisition method*) 28
3.1.2. Goodwill 30
3.1.3. US GAAP 39
Goodwill 40
3.2. Účetní metoda sdílení podílů (*merger, pool, pooling of interests method*) 42
3.2.1. IAS/IFRS 43
3.2.2. US GAAP 46
3.3. Účetní metoda nové jednotky, nového startu (*new entity method, fresh start method*) 56
4. Praktická aplikace účetních metod pro podnikové kombinace 59
4.1. Příklad 1 59
4.2. Příklad 2 64
4.3. Závěrečné srovnání účetních metod 72
Závěr 76
Použité zdroje 79
Seznam tabulek a obrázků 84

Úvod

V dnešním tržním hospodářství neustále roste význam trhu s podniky. Na tomto trhu se obchoduje s podniky jako s relativně samostatnými ekonomickými jednotkami, a to jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Podstatnou část transakcí na trhu tvoří spojování, popř. rozdělování podniků nebo-li tzv. podnikové kombinace. Cílem podnikových kombinací je snaha o zvýšení ekonomických užitků zúčastněných společností v kombinaci. Jádrem celého procesu a získaných ekonomických výhod spočívá především v účetním zachycení podnikových kombinací.

V historii byly pro účetní řešení podnikových kombinací definovány 3 základní účetní metody – metoda koupě, v dnešní době upravena na metodu akvizice, metoda sdílení podílů a metoda nové jednotky. Zatímco metoda nové jednotky se nikdy nestala předmětem úpravy IAS/IFRS, ani US GAAP, zbylé dvě metody předmětem těchto účetních standardů byly. Dnes již jedinou metodou pro řešení podnikových kombinací, která je v rámci IAS/IFRS i US GAAP povolená, je metoda koupě (resp. metoda akvizice).

Cílem mé diplomové práce je čtenáře podrobněji seznámit s jednotlivými účetními metodami pro vykazování podnikových kombinací. V úvodu se budu nejprve zabývat vymezením podnikových kombinací, jakožto procesu spojování, popř. rozdělování podniků a popisu dvou odlišných koncepcí, které se v této oblasti vyvinuly.

Ve druhé kapitole se podívám na vývoj harmonizace účetního řešení podnikových kombinací. Nejprve v rámci standardů IAS/IFRS, které jsou spojeny se standardy IAS 22 a IFRS 3. Pokusím se zachytit jaké podstatné změny v podnikových kombinacích přinesl IFRS 3, který v roce 2004, po více jak 19-ti letech, nahradil do té doby platný IAS 22. Dále co nového přinesla dlouho očekávaná novela IFRS 3 v roce 2008, která byla připravována IASB ve spolupráci s FASB v rámci konvergenčního procesu.

Kapitolu 2.2. věnuji vývoji harmonizace podnikových kombinací v amerických standardech US GAAP. V této kapitole se snažím převážně popsat, jaké problémy předcházely schválení standardů APB Opinion 16 a APB Opinion 17, platných od 70. let 20. století. Dále potom jaké změny přinesly nové standardy SFAS 141 a SFAS 142 z roku 2001.

Českými normami se zabývám v kapitole 2.3. České předpisy termín podnikové kombinace vůbec neznají. V rámci současné právní úpravy jsou pro tuto oblast nejdůležitější asi zákon o přeměnách obchodních společností a družstvech a obchodní zákoník.

Ve třetí kapitole se už detailněji zabývám popisem jednotlivých účetních metod pro vykazování podnikových kombinací. Začnu s metodou koupě. Jejími hlavními znaky, charakteristikami a postupy při jejím použití. V roce 2008 byla metoda koupě v rámci revize standardu IFRS 3 modifikována na metodu akvizice. Odlišnosti mezi metodou koupě a její upravenou verzí vysvětluji v kapitole 3.1.1.

S metodou koupě silně souvisí i v dnešní době velmi populární rozdíl z převzetí podniku, tzv. goodwill, který zpravidla při aplikaci metody koupě vzniká. Jemu věnuji pozornost v samostatné kapitole 3.1.2.

V kapitole 3.2. dále popisuji metodu sdílení podílů, která byla v roce 2001 z amerických standardů US GAAP odstraněna. Z Mezinárodních účetních standardů vymizela o tři roky později, v roce 2004, přijetím IFRS 3. Důvodem byl minimální počet případů, na které lze tuto metodu aplikovat, možný vznik nesrovnatelných informací v účetních výkazech společností, které metodu při spojování podniků aplikovaly, a její záměrné zneužívání.

Za poslední obecnou účetní metodu pro podnikové kombinace se považuje metoda nové jednotky. Již mnohokrát se uvažovalo o jejím zahrnutí do standardů. Nikdy k tomu však reálně nedošlo. Podstatu nové jednotky se snažím zachytit v kapitole 3.3.

Poslední část mé diplomové práce věnuji praktickému příkladu, na kterém se snažím ukázat rozdíly, které mohou vznikat v účetních výkazech při aplikaci těchto tří základních účetních metod.

1. Vymezení podnikových kombinací

Věcná podstata podnikových kombinacích tkví v procesech spojování, popř. rozdělování podniků nebo v kombinaci takovýchto procesů. Provedením podnikové kombinace vzniká „vyšší typ ekonomické jednotky“ a zároveň s ní i jednotka účetní, která zodpovídá za vykazování uživateli požadovaných účetních informací. Nově vzniklý ekonomický a účetní subjekt je vždy určitým způsobem vlastnicky kontrolován a řízen. V procesech podnikových kombinací je důležitá rovněž mocenská stránka, která může být buďto skrytá nebo zřetelně patrná přímo z účetnictví. Za příčinu skrytí lze považovat např. skutečnosti, že vlastnické struktury a jejich změny jsou pouze vnitřními záležitostmi vlastníků, jejich vzájemných dohod a neochoty informace zveřejňovat nebo že společnost jako celek včetně všech čistých aktiv je převzata novým vlastníkem – nabyvatelem, jehož vlastnická struktura se tímto nemění, a tím tato transakce nemusí být v účetních výkazech nějak více zdůrazněna.

Podnikové kombinace mohou vyústit různými způsoby:

- převodem podniku z jedné jednotky na druhou bez změny počtu právnických osob,
- převodem podniku z jedné jednotky na druhou se změnou počtu právnických osob (snížením počtu v případě spojení podniků a zvýšením počtu v případě rozdělení společností),
- propojením vlivů na základě změn ve vzájemných kapitálových účastech.

Účetní zobrazení podnikových kombinací je ovlivněno dvěma různými koncepčními přístupy, které se navzájem liší pohledem na vztah obchodních a účetních právních norem a na vztah právní formy procesů a jejich věcné podstaty.

Koncepční přístup **kontinentální Evropy**, který je aplikován i v České republice, klade důraz na právní formu podnikání a dává jí přednost před věcným obsahem. Účetní řešení, včetně způsobů oceňování či použití účetní metody pro účetní zobrazení, vychází z podrobných obchodně-právních předpisů, členěných podle

jednotlivých právních forem. Přestože toto koncepční řešení dokáže zohlednit veškeré specifické vlastnosti konkrétního případu podnikové kombinace, může vést k rozsáhlým obsahovým nesrovnalostem v účetních výkazech účetní závěrky i v celém účetnictví mezi spojenými podniky.

Účetní standardy **IAS/IFRS[1] a US GAAP[2]** (i britské GAAP) přijaly odlišnou koncepci, založenou na obecném popsání podnikových kombinací jako věcně samostatné skupiny transakcí s podniky, pro něž byly definovány obecné účetní metody s příslušnými oceňovacími pravidly. Důsledkem tohoto přístupu je i podstatně větší srovnatelnost vykázaných účetních informací o spojování podniků.

[1] International Accounting Standards/International Financial Reporting Standards

[2] Generally Accepted Accounting Principles (United States)

2. Vývoj harmonizace účetního řešení pro podnikové kombinace

2.1. IAS/IFRS

Již v 80. letech dvacátého století začaly ve finančním účetnictví snahy o harmonizaci oblasti spojování podniků, neboli tzv. podnikových kombinací. V původních směrnicích Evropské unie nebyla problematika podnikových kombinacích nijak samostatně a obsahově vymezena. Harmonizace probíhala především na základě konsolidované účetní závěrky. Některé obecné prvky týkající se podnikových kombinací byly roztroušeny v rámci několika evropských směrnic:

- Čtvrtá směrnice Rady 78/660/EHS ze dne 25. července 1978, o ročních účetních závěrkách některých společností,
- Třetí směrnice Rady 78/855/EHS ze dne 9. října 1978, o fúzích akciových společností,
- Sedmá směrnice Rady 83/349/EHS, ze dne 13. června 1983, o konsolidovaných účetních závěrkách.

Podle mého názoru nejdůležitější směrnicí pro podnikové kombinace na bázi kapitálových akvizic byla Sedmá směrnice týkající se konsolidované účetní závěrky, jež aplikovala pro spojování podniků především metodu koupě. Jako druhou metodu uvažovala i metodu sdílení podílů, jejíž použití nebylo v některých zemí Evropské unie vůbec umožněno.

V rámci Mezinárodních účetních standardů byl v září 1981 vydán první návrh na účetní řešení podnikových kombinací - *Exposure Draft E22 Accounting for Business Combinations*, který předcházel vydání samotného standardu. V roce 1983 byly podnikové kombinace, jako samostatné transakce s podniky prvně skutečně harmonizovány. IASC, tehdejší předchůdce IASB, vytvořil a přijal standard věnovaný podnikovým kombinacím IAS 22 – Podnikové kombinace, který vešel v platnost 1. ledna 1985. IAS 22 také uznával pro podnikové kombinace dvě účetní metody – metodu koupě (*purchase method*) jako metodu hlavní a pro výjimečné

situace i metodu sdílení podílů (*pooling of interests method*). Při vytváření IAS 22 – Podnikové kombinace se před jeho přijetím roku 1983 uvažovalo i o zahrnutí třetí metody – metody nové jednotky (*new entity method, fresh start method*). Její použití bylo ovšem v národních úpravách velice omezené. Metoda nové jednotky neumožňovala vykazovat žádné předakviziční zisky a náklady na přecenění bývaly relativně vysoké. Z toho důvodu vstoupily v platnost v rámci Mezinárodních účetních standardů jen první dvě metody. IASB[3] však dále uvažovala o možnosti jejího přijetí pro případ podnikových kombinací mezi vzájemně závislými společnostmi, ale dosud k zakomponování metody nové jednotky do mezinárodních standardů nedošlo. IAS 22 prošel během let několika novelizacemi a revizemi. První významná novela se uskutečnila roku 1993. Nejprve byl v červnu 1992 zveřejněn návrh revize standardu – *Exposure Draft E54, Business Combinations* a v prosinci 1993 vyšel přepracovaný standard s platností od 1. ledna 1995. Změny pokračovaly srpnovým návrhem z roku 1997 – *Exposure Draft E61 Business Combinations*, po kterém následovalo vydání novelizovaného standardu IAS 22 v roce 1998, s účinností od 1. července 1999.

Z důvodu, že IAS 22 umožňoval použití dvou metod pro účetní zobrazení podnikových kombinací (metodu sdílení podílů a metodu koupě), byl standard v minulosti velice kritizován. Dvě metody znamenaly ztrátu srovnatelnosti a úmyslné vykonstruování podnikových kombinací tak, aby byla aplikována ta účetní metoda, která byla pro danou transakci výhodnější. Díky těmto faktorům byla metoda sdílení podílů zakázána v Austrálii, Kanadě i Spojených státech amerických. IASB cítila, že by bylo výhodné přiblížit Mezinárodní účetní standardy k tvůrcům těchto standardů, a proto v průběhu roku 2004 zrušila IAS 22 a nahradila ho standardem novým (IFRS 3), který rovněž metodu sdílení podílů už dále nepovoloval.

[3] IASB (The International Accounting Standards Board) – Rada pro vydávání mezinárodních účetních standardů je nezávislá, soukromá a všeobecně uznávaná profesní organizace vytvořená primárně za účelem vydávaní Mezinárodních standardů finančního výkaznictví (IFRS, před rokem 2001Mezinárodních účetních standardů – IAS). Byla založena 1.dubna v Londýně reorganizací Výboru pro mezinárodní účetní standardy (IASC).

Podle IAS 22 – Podnikové kombinace, který byl platný do března 2004, se podnikovou kombinací označovalo spojení samostatných podniků do jedné ekonomické jednotky, v níž jeden podnik spojuje nebo získává kontrolu nad čistými aktivy a operacemi jiného podniku.

S Mezinárodním účetním standardem IAS 22 souvisely i tři jeho interpretace vydávané SIC[4]:

- SIC 9 – Rozlišení akvizic a spojení podílů – určovala, že základním kritériem pro rozlišení akvizice od spojení podílů je možnost či nemožnost určení nabyvatele kombinované jednotky, tj. zda akcionář jedné kombinující jednotky získá či nezíská kontrolu nad kombinovanou společností.
- SIC 22 – Následné úpravy reálných hodnot a prvotně vykázaného goodwillu – uváděla, že úpravy účetní hodnoty nabytých identifikovaných aktiv a závazků, provedené v omezených případech popsaných v IAS 22, se počítají, jako kdyby úpravy reálných hodnot byly aplikovány od data akvizice. Následkem toho úpravy zahrnují jak dopad změny původně stanovených reálných hodnot, tak i dopad odpisování a jiných změn, ke kterým by došlo, kdyby byly úpravy reálných hodnot aplikovány od data akvizice.
- SIC 28 – Datum směny a reálná hodnota kapitálového nástroje – upřesňovala, že pokud je akvizice dosaženo jedinou transakcí (tj. nikoli po etapách), za datum směny je považováno datum akvizice, tj. den, kdy nabyvatel získává kontrolu nad čistými aktivy a operacemi nabytého podniku. Jestliže se akvizice uskuteční ve fázích (např. postupný nákup akcií), reálná hodnota jednotlivých nástrojů vlastního kapitálu, vydaných jako kupní protihodnota při každé fázi, by měla být určena k datu, k němuž je každá jednotlivá investice uznána v účetní závěrce nabyvatele. Zároveň konstatovala, že zveřejněná cena kótovaných nástrojů

[4] Standards Interpretations Committee – jejím hlavním posláním bylo interpretovat aplikace Mezinárodních účetních standardů a poskytovat specificky neadresné poradenství odpovídající na aktuální otázky finančního výkaznictví. V březnu 2002 byla nahrazena Interpretations Committee pro IAS/IFRS.

vlastního kapitálu k datu směny by měla být až na výjimečné případy[5] používána, protože poskytuje nejlepší důkaz o reálné hodnotě kapitálového nástroje.

5. prosince 2002 IASB vydala návrh nového standardu – *Exposure Draft Business Combinations* se souvisejícími novelizovanými návrhy standardů IAS 38 – Nehmotná aktiva a IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv a jak jsem již výše zmínila, poměrně dlouhou dobu platný standard IAS 22 byl roku 2004, konkrétně s platností od 1. dubna, nahrazen novým standardem IFRS 3 – Podnikové kombinace, a to včetně jeho tří interpretací. Tato změna byla IASB prezentována jako uzavření první fáze dlouhodobého projektu podnikových kombinací. Základním principem první fáze a jejím výsledkem bylo zdůraznit, že podnikové kombinace jsou akvizicemi a že jediná povolená účetní metoda pro jejich účetní zobrazení je metoda koupě. Přestože se podstata metody koupě nezměnila, se změnou standardu podnikových kombinací souviselo i pozměnění úpravy souvisejících pravidel, vyplývajících z nabývané jednotky, jako např. výpočet goodwillu[6] a zpreciznění jeho výpočtu díky vykazování podmíněných závazků a nehmotných aktiv, které byly do té doby velice neobvyklé, zrušení odpisování goodwillu a jeho nahrazení pravidelným testováním na snížení hodnoty, dále vykazování negativní podoby goodwillu, zrušení dvojího možného ocenění menšinových podílů a dalších skutečností.

Hlavní znaky nového standardu IFRS 3 byly:

- jediná možná metoda pro zachycení podnikových kombinací je metoda koupě,
- musí být určen nabyvatel,
- aplikace reálné hodnoty na nabývanou společnost včetně nákladů akvizice,
- samostatné vykázání aktiv a závazků nabývané společnosti, dokonce i když nejsou v účetnictví nabývané společnosti dosud rozeznány:
    - hmotná aktiva v reálné hodnotě,
    - závazky v reálné hodnotě,

[5] Zveřejněná cena k datu směny se stala nespolehlivým ukazatelem pouze tehdy, když byla ovlivněna přehnanou cenovou fluktuací nebo omezeností daného trhu.

[6] Podrobněji o goodwillu viz kapitola 3.1.2.

    - nehmotná aktiva a podmíněné závazky, jestliže jejich reálná hodnota může být spolehlivě určena,
- akvizicí vzniklý goodwill je přebytek převedené protihodnoty nad reálnou hodnotou nabývaných aktiv, neodpisuje se, ale minimálně jednou ročně se testuje na ztrátu ze znehodnocení[7] (na snížení hodnoty),
- „záporný goodwill“ vzniklý akvizicí musí být okamžitě vykázán ve výsledku hospodaření, jeho rozeznání však vyžaduje přecenění aktiv a závazků a důkladné vysvětlení veškerých informací zahrnující údaje o změnách položek, které mají za následek vznik tohoto „goodwillu“. Může nastat ve třech situacích:
    - chybou ve výpočtu goodwillu,
    - požadavkem účetních standardů ocenit aktiva jinou než reálnou hodnotou (např. nediskontovaná daňová aktiva),
    - šťastnou koupí.

Standard se neaplikoval na čtyři specifikované výjimky:

- na kategorii podnikových kombinací, při kterých dochází ke spojení samostatných účetních jednotek za účelem vytvoření společného podniku, tzv. join ventures definovaného v IAS 31 – Účasti ve společných podnicích,
- na podnikové kombinace zahrnující pouze podniky a účetní jednotky pod společnou kontrolou, např. spojení dvou dceřiných podniků, které jsou vlastněné před i po provedení podnikové kombinace stejnou společností, protože jsou součástí jedné ekonomické skupiny,
- na podnikové kombinace mezi vzájemnými účetními jednotky, jako např. družstva a podílové fondy, a
- na podnikové kombinace, při nichž se uskutečňuje spojení účetních jednotek a podniků výhradně na základě smluvních dohod bez získání vlastnického práva, a to za účelem vytvoření jediné vykazující jednotky.

[7] Zhoršení ekonomického potenciálu. V anglickém znění se jedná o tzv. *impairment*, který je v České republice někdy nepřesně překládán jako opravná položka.

Společnosti v těchto kategoriích měly pokračovat v aplikaci standardu IAS 22, alespoň do té doby, než bude vydán nový standard upravující tuto oblast. Krátký dodatek k IFRS 3 však navrhoval, že vzájemné jednotky a podnikové kombinace samostatně uskutečněné na základě smlouvy bez získání vlastnických práv by měly také používat úpravu standardu IFRS 3, ovšem s určitými lehčími modifikacemi, aby se zabránilo vzniku odlišností při výpočtu nákladů kombinace a goodwillu,.

Po roce a čtvrt od prvního vydání IFRS 3, tj. 25. června 2005, byl vytvořen návrh jeho novelizace – *Exposure Draft of Proposed Amendments to IFRS 3*, jenž startuje druhou fázi projektu podnikových kombinací uskutečněnou IASB. Jednalo se o velice mimořádnou událost, protože tento návrh byl prvním společným návrhem IASB a FASB[8]. Vyplývalo to z realizace konvergenčního procesu a snahy vytvořit jednotný vysoce kvalitní účetní standard pro řešení podnikových kombinací. Předložený návrh novely zachycoval především změny v následujících oblastech:

a) úpravu definice podnikové kombinace:

IFRS 3 – Podnikové kombinace, který v roce 2004 nahradil dosud platný IAS 22, vysvětloval podnikovou kombinaci jako spojení samostatných účetních jednotek nebo podniků do jedné vykazující účetní jednotky.

Nové znění standardu, platné i v současnosti, definovalo podnikovou kombinaci takto:

„Podnikovou kombinací je transakce nebo událost, při které nabyvatel získává kontrolu nad jedním nebo několika podniky“.

„Podnikem se při tom rozumí integrovaný soubor aktivit a aktiv, který je možné vést a řídit za účelem dosažení návratnosti ve formě dividend, podílů na zisku, nižších nákladů nebo jiných ekonomických užitků plynoucích přímo investorům nebo jiným vlastníkům, členům nebo účastníkům.“

[8] FASB (The Financial Accounting Standards Board) – Rada pro vydávání účetních standardů je soukromá, všeobecně uznávaná nezisková profesní organizace vytvořenou primárně za účelem vydávání všeobecně uznávaných účetních principů (GAAP) v rámci Spojených států amerických.

V upravené definici je zdůrazněn zisk kontroly nad jiným nabývaným podnikem, a to bez ohledu na jeho formu, tj. zda jde o transakci koupě či smluvní uspořádání atd. Jedná se o opětovné zdůraznění skutečnosti, že podniková kombinace nemusí být koupí, přestože na její účetní zachycení je aplikována metoda koupě. Termín „metoda koupě“ byl v návrhu rovněž pozměněn na termín akviziční metoda (*acquisition method*).

b) změnu rozsahu aplikace IFRS 3 – úprava IFRS 3 se nově začala vztahovat jednak na tzv. vzájemné jednotky a současně i na podnikové kombinace uskutečněné výhradně na základě smluvních dohod bez získání vlastnického práva.
c) změnu v ocenění nabývané entity k datu akvizice – do té doby musel nabyvatel vyčíslit pořizovací cenu podnikové kombinace kumulací všech pořizovacích nákladů, tj. odměny prodávajícímu v reálné hodnotě včetně všech přímých vedlejších nákladů na koupi, která se porovnávala s příslušným podílem reálné hodnoty čistých aktiv nabývaného podniku. Podle návrhu nových pravidel není pořizovací cena kumulována, ale je vyčíslena jako celková reálná hodnota podniku pomocí různých oceňovacích technik.
d) změnu zachycení vedlejších nákladů akvizice – vedlejší pořizovací náklady a ostatní položky jsou nově zachyceny odděleně od kombinace, a to většinou přímo do hospodářského výsledku. Účetní zobrazení podnikové kombinace k datu akvizice bere v úvahu pouze reálnou hodnotu poskytnuté protihodnoty jako součet hodnot jednotlivých aktiv, nově vzniklých závazků nebo emitovaných kapitálových nástrojů a hodnoty nekontrolního podílu v nabývaném podniku, které nabývající vlastnil před datem akvizice.
e) změnu ve výpočtu goodwillu – díky změně vyčíslení pořizovací ceny kombinace dochází i ke změně výpočtu goodwillu. Podle nových pravidel je goodwill definován jako rozdíl mezi celkovou reálnou hodnotou získané jednotky a reálnou hodnotou čistých aktiv nabytých k datu akvizice. Pokud podíl

nabývané společnosti nečiní 100 %, musí být vyčísleny i nekontrolní podíly[9] (*non-controlling interests*), dříve menšinové podíly[10] (*minority interests*). Stejně tak i vyčíslený celkový goodwill musí být rozdělen na část připadající na nekontrolní podíly a část připadající nabyvateli.

f) změnu ve vykazování „negativního goodwillu“,
g) možnost uznání a zachycení podmíněných aktiv a závazků jako výsledek podnikové kombinace.

Při přípravě této novely IASB znovu zvažovala do standardu zahrnout metodu nové jednotky (*new entity method*). Tato metoda byla považována za specifickou, např. v případech, kdy nebylo možné určit nabyvatele nebo kdy bylo těžké rozlišit hlavní znaky metody akvizice. V praxi se však tyto výjimečné případy řeší klasickou metodou koupě, proto bylo nakonec rozhodnuto, že tato metoda nebude do IFRS 3 zahrnuta.

Nejvýznamnější revize IFRS 3 měla podle původního plánu vstoupit v platnost 1. ledna 2007[11], ale vzhledem k tomu, že novelizační proces byl doprovázen zdlouhavými diskusemi a přípravami, byl původní termín několikrát posunut. Nakonec byla novela standardu schválena a vydána až 10. ledna 2008 s úpravami platnými až od 1. července 2009. Novelou byla modifikována účetní metoda koupě na metodu akvizice a změněn výpočet goodwillu. Na rozdíl od US GAAP byla však v IFRS ponechána i alternativní možnost pro výpočet goodwillu. Blíže o výsledcích novely pojednávám v kapitole 3.1.1. Metoda akvizice a ve druhé polovině kapitoly 3.1.2. Goodwill.

---

[9] Nekontrolním podílem se fakticky rozumí vlastní kapitál dceřiného podniku, který nelze přímo ani nepřímo přiřadit mateřskému podniku. Jinými slovy jde o část čistých aktiv získané jednotky oceněných reálnou hodnotou, které v podstatě nenáleží nabyvateli.

[10] Dosud platný termín menšinové podíly byl v návrhu nahrazen termínem nekontrolní podíly (viz výše). Došlo i ke změně obsahového významu. Zatímco menšinový podíl zahrnoval pouze podíl na čistých aktivech nabývané jednotky k datu akvizice, nekontrolní podíl v sobě obsahoval ještě odpovídající část goodwillu, který byl přiřaditelný právě těmto nekontrolním podílům.

[11] Stejně jako v US GAAP.

2.2. US GAAP

US GAAP, neboli Všeobecně uznávané účetní principy, jsou účetní standardy platné pro společnosti v USA. V mnohých směrech měly však harmonizační funkci. Úprava problematiky podnikových kombinací se v USA vyvíjela prakticky už od 20. let dvacátého století a během let prošla mnoha rozsáhlými změnami koncepcí. Za nejvýznamnější etapu se považuje období od roku 1970 do poloviny roku 2001, kdy byly v platnosti dvě základní vyhlášky upravující tuto účetní problematiku:

- APB Opinion 16 – Podnikové kombinace,
- APB Opinion 17 – Goodwill a jiná nehmotná aktiva.

Stejně jako v Mezinárodních účetních standardech i APB Opinion 16 – Podnikové kombinace umožňoval dvě základní účetní metody pro řešení spojování podniků – metodu koupě a metodu sdílení podílů. Metoda sdílení podílů mohla být aplikována ovšem jen mezi nezávislými subjekty a při současném splnění 12-ti různých podmínek[12], včetně zachování vlastnické kontinuity alespoň z 90 %. APB 17 – Goodwill a jiná nehmotná aktiva zase povinně nařizoval odpisovat goodwill dlouhých 40 let. Důvodem byla snaha minimalizovat během let dopad odpisovaných nákladů do výsledku hospodaření.

Všemu předcházel konec šedesátých let, který se vyznačoval rychlým rozvojem amerických kapitálových trhů a rekordním počtem fúzí a akvizic v mezinárodním měřítku. Přestože sporné a diskutabilní účetní přístupy byly čím dál tím více kritizovány, Výbor APB[13] (dále jen „Výbor“), díky silnému lobbyistickému vlivu společností obchodovatelných na amerických kapitálových trzích, jejich auditorů a vládních orgánů, nebyl schopen přijímat nové účetní standardy Opinions. Největší kritika v oblasti podnikových kombinací směřovala k ponechání či zrušení účetní metody sdílení podílů a k problematice goodwillu. Část vlády obhajovala zrušení této

[12] Viz kapitola 3.2.2.

[13] Accounting Principles Board – Výbor pro vydávání amerických účetní účetních přístupů Opinions, založený v roce 1959 jako nástupnická instituce za CAP (Committee on Accounitng Procedure). Prakticky se jedná o předchůdce FASB. Výbor se skládal z 21 členů, zástupců tehdejší Big 8 a jeho cílem bylo zúžení počtu volitelných účetních přístupů.

metody, ale jen v případě, že dojde k zastavení přílivu fúzí a akvizic. Na druhé straně stáli ředitelé společností, kteří si zase uvědomovali strategickou důležitost možnosti výběru účetní metody, zejména při technických, popř. obranných aspektech převzetí společností. Tehdejší „Big Eight“[14] účetních a auditorských firem byla rozpolcena a pod intenzivním útokem jejich klientů. Dokonce i Finanční výkonný institut[15] vystoupil s kritikou Výboru a agitoval v americkém kongresu a u Komise pro cenné papíry (SEC)[16]. Otázkou jen zůstávalo, zda Výbor „na poloviční úvazek“ dokáže ustát takový tlak. Byly provedeny rozsáhlé průzkumy a studie, které měly napomoci při objektivním řešení obtížných otázek v oblasti spojování podniků. Mnozí přihlížející se však shodli na tom, že Výbor tyto průzkumy a studie při tvorbě standardů nebral nijak zvlášť v úvahu. Nejnadějněji to vypadalo s návrhem účetního standardu Opinion – Podnikové kombinace a goodwill, který byl podporován většinou všech zúčastněných. Veškeré naděje však skončily, když jedna společnost z Velké osmičky změnila svůj názor na tento návrh několik týdnů po jeho vydání. Aby se získala podpora pro obě témata standardu, musel být návrh rozdělen do dvou standardů APB Opinion 16 – Podnikové kombinace a APB Opinion 17 – Goodwill a jiná nehmotná aktiva. Tyto standardy byly nakonec na poslední chvíli přijaty.

Tři z osmi společností Velké osmičky, mezi nimiž bychom nalezli i společnost Arthur Andersen, byly tak pohoršeny intenzivním „politickým“ lobováním ve Výboru

---

[14] Tzv. Velká osmička se skládala ze společností:

1. Arthur Andersen,
2. Arthur Young & Co.,
3. Coopers & Lybrand,
4. Ernst & Whinney (do roku 1979 Ernst & Ernst v USA a Whinney Murray ve VB),
5. Deloitte Haskins & Sells (do roku 1978 Haskins & Sells v USA a Deloitte & Co. ve VB),
6. Peat Marwick Mitchell, později Peat Marwick, potom KPMG,
7. Price Waterhouse,
8. Touche Ross.

[15] Finanční výkonný institut (Financial Executive Institute) – Advokátní skupina pro dohled nad finančním řízením společností.

[16] Komise pro cenné papíry (SEC - U.S. Securities and Exchange Commission) – americká nezávislá, kvázi-soudní a regulatorní instituce založená roku 1934 v období Velké hospodářské krize. Hlavním důvodem jejího založení byla regulace burz a trhů s cennými papíry. Měla dohlížet na dodržování pravidel účastníky na kapitálových trzích a zabránit obchodnímu zneužívání souvisejícího s nákupem a prodejem cenných papírů a vykazováním účetních informací. Cílem Komise je ochrana investorů, udržování poctivého, uspořádaného a efektivního kapitálového trhu a usnadnění tvorby a zisku kapitálu.

při schvalování APB Opinions 16 a 17, že veřejně oznámily ztrátu důvěry ve Výbor, jakožto zdroje seriozního účetního výkaznictví. Díky tomu v roce 1971 došlo k návrhu na zřízení nezávislé instituce, která by fungovala na bázi zaměstnanců na plný úvazek a nahradila by dosud stávající Výbor APB. Vše vyústilo založením FASB v červenci 1973.

V průběhu času si však uživatelé účetních výkazů začali klást otázky, zda tyto účetní standardy skutečně odpovídají tržní realitě týkající se aktiv, jejich doby životnosti a ekonomickému příspěvku k celkové hodnotě podniku. Navíc se nehmotná aktiva stále více a více stávala důležitým ekonomický zdrojem podniků. Bylo zřejmé, že uživatelé účetních výkazů se neztotožnili s názorem, že odpisování goodwillu poskytuje společnostem užitečné informace. Uvědomovali si, že zacházení s goodwillem jako s aktivem s vyčerpatelnou dobou životnosti, jehož hodnota se očekávaně snižuje během pevně stanovené doby, naprosto ignoruje ekonomickou podstatu. Naopak tvrdili, že hodnota goodwillu ve skutečnosti může během velice krátkého časového úseku i mnohonásobně vzrůst, ale zároveň i strmě klesnout.

Již během 70. let chtěla FASB znovu přezkoumat projekt účetnictví pro podnikové kombinace a druhotně vykázaných nehmotných aktiv. Projekt byl však odložen až do roku 1981, kdy ho FASB vyškrtla ze svého programu úplně. Rozhodla se totiž zaměřit na projekty s vyššími prioritami. Projekt byl do programu znovu zařazen až v roce 1986. Jeho hlavním cílem bylo zlepšit transparentnost účetnictví a vykazování podnikových kombinací, zahrnující i vykazování goodwillu a ostatních nehmotných aktiv. Studie FASB potvrdily, že uživatelé účetních výkazů kladou větší důraz na goodwill vykazovaný v rozvaze než na alokaci odpisů goodwillu ve výsledovce.

Situace se vyřešila 30. června 2001, kdy po poměrně dlouhých a vypjatých diskusích o metodě sdílení podílů a jejím možném zneužívání, o vykazování goodwillu a jeho odpisování, byly v US GAAP vydány nové standardy:

- SFAS 141 – Podnikové kombinace, a
- SFAS 142 – Goodwill a ostatní nehmotná aktiva.

SFAS 141 připouštěl pro všechny podnikové kombinace realizované po 30. červnu 2001 jen metodu koupě. Metoda sdílení podílů byla od té doby pro americké společnosti zakázána. Standard však neplatil pro neziskové jednotky. Stejně jako IFRS 3 byl SFAS 141 výsledkem první fáze dlouhodobého projektu podnikových kombinací v rámci US GAAP a počátkem druhé fáze, která vedla k novelizaci tohoto standardu, vydanou v prosinci 2007.

Hlavním cílem konvergenčních procesů IASB a US GAAP bylo dosažení co nejvyšší možné srovnatelnosti vykázaných účetních informací v oblasti podnikových kombinací, které by odpovídaly věrnému a pravdivému obrazu, jakožto zásadní a všem nadřazené kvalitativní charakteristice, která je kladena na účetní informace v obou dvou systémech standardů. Konvergence měla vést ke sblížení účetních pravidel mezi IFRS a US GAAP, a to v mezinárodním měřítku. Důvodem bylo ulehčení vykazování účetních informací americkým společnostem, které byly registrované na amerických akciových trzích, ale vykazovaly podle IFRS. Před vydáním novelizovaných standardů musely společnosti předkládat americké Komisi pro cenné papíry tzv. sesouhlasení (*reconciliation*), kde uváděly veškeré potřebné úpravy převádějící IFRS na US GAAP, což bylo jednak časově náročné, tak i vysoce nákladné.

Podle SFAS 141 podniková kombinace nastane, když ekonomická jednotka získá čistá aktiva nebo rozhodující podíl na vlastním kapitálu jiného podniku či více podniků a nabude kontrolu nad tímto podnikem či podniky.

SFAS 141 také měnil postup rozpoznávání nehmotných aktiv. APB Opinion 16 vyžadoval odděleně rozpoznávat nehmotná aktiva, která mohla být identifikována a pojmenována. SFAS 141 oproti tomu požadoval, aby nabývaná nehmotná aktiva, kromě goodwillu, byla rozpoznávána, jestliže vzniknou na základě smluvních či jiných legálních práv, jako jsou např. patenty a obchodní značky nebo mohou být oddělena od nabývané jednotky a jednotlivě nebo ve spojení se souvisejícími aktivy či závazky prodána, licencována, pronajata nebo směněna. Jakékoliv nehmotné aktivum, které nesplnilo příslušný test, bylo klasifikováno jako goodwill.

SFAS 142, který nahradil APB Opinion 17 – Nehmotná aktiva, se zabýval účetním vykazováním druhotného goodwillu a ostatních nehmotných aktiv. Vysvětloval, jak by mělo být při akvizici účtováno o nehmotných aktivech získaných již před provedením podnikové kombinace a jak zacházet s goodwillem a ostatními nehmotnými aktivy při jejich prvním rozpoznání v účetních výkazech.

2.3. České účetní předpisy

Termín podnikové kombinace[17] v České republice vznikl chybným překladem z anglického výrazu *„business combinations“,* který je používán v účetních standardech IAS/IFRS. Legislativa českého účetnictví neobsahuje žádnou ekvivalentní definici podnikové kombinace, jen předpokládá několik forem spojování podniků a jejich přeměn. Z důvodu uplatnění kontinentálního přístupu se v České republice můžeme setkat s různým obsahovým vymezením termínu podnikové kombinace:

- **v nejobecnějším rozsahu** podnikové kombinace zahrnují veškeré transakce s podniky, nejen spojování, ale i rozdělování a kombinace různých typů transakcí s podniky (např. fúze[18], rozdělování podniků sloučením atd.),
- v užším pojetí mohou podnikové kombinace zahrnovat pouze procesy **spojování podniků**, a to bez ohledu na vlastnosti spojovaných podniků, převážně vlastnických a ovládacích vztahů mezi nimi (např. fúze, kapitálové akvizice[19],

[17] Přestože je termín podnikové kombinace v České republice běžně používán, jde o velice nepřesný překlad. Přesnějším překladem „business combinations“ je výraz „spojování podniků“, a to ve smyslu spojování všech čistých aktiv zúčastněných jednotek včetně všech jejich podnikatelských činností a operací.

[18] Fúze se řadí do oblasti právních přeměn obchodních společností a družstev. Přeměny obchodních společností jsou procesy, kdy alespoň jedna ze společností zaniká bez likvidace a její majetek a závazky přechází na právního nástupce, kterým může být společnost již existující nebo nově vytvořená. Právní nástupce za převzatý podnik předá vlastníkům zaniklé společnosti podíly či akcie na svém základním a vlastním kapitálu. Výsledkem přeměn obchodních společností je snížení nebo zvýšení počtu právnických osob z důvodu spojování nebo rozdělování podniků.

[19] Kapitálová akvizice je charakteristická tím, že se jejím realizováním nemění právní poměry společností a právní samostatnost zůstává zachována. Podstatnou je získání takového podílu na vlastním kapitálu společnosti, který nabyvateli umožňuje ovládnout celý podnik, tj. získává rozhodující (někdy jen podstatný vliv) v nabývané společnosti. Mezi podniky vzniká vztah mateřská a dceřiná společnost.

nákupy dalších kapitálových podílů, převod jmění na společníka, majetkové akvizice[20] atd.),

- v rámci business combinations podle **IAS/IFRS** lze podnikové kombinace také chápat jako **spojování nezávislých jednotek,** jenž nejsou pod společným ovládáním a kontrolou (např. kapitálová akvizice vedoucí k vytvoření vztahu ovládající a ovládané osoby, zpětná kapitálová akvizice).

V současné době je většina národních účetních regulačních systémů ovlivněna působením mezinárodních organizací, v Evropě především pravidly Evropské unie a pravidly vydávaných IASB. Česká republika je od 1. 5. 2004 členem Evropské unie a jako členská země podléhá svou legislativou regulačním předpisům evropského účetnictví. Legislativa upravující účetní normy v České republice musela být přizpůsobena požadavkům zahrnutých v evropských směrnicích. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1606/2002 ze dne 19. července 2002 o uplatňování mezinárodních účetních standardů, se také rozhodlo o tom, že od počátku roku 2005 budou společnosti s veřejně obchodovatelnými akciemi kótovanými na evropských kapitálových trzích povinně sestavovat konsolidovanou účetní závěrku podle IAS/IFRS. Společnosti, které obchodovaly výlučně s dlouhodobými cennými papíry, byly povinny tuto povinnost plnit až od roku 2007. Rada Evropské unie rovněž vyzvala členské státy, aby v co nejširším možném rozsahu zabudovaly Mezinárodní účetní standardy do národních úprav účetních legislativ. Tím se standardy IAS/IFRS staly hlavním mechanismem pro harmonizaci účetních pravidel na území Evropské unie. Aplikovány byly však jen ty standardy, které nebyly v rozporu s legislativou EU. Zároveň se členské země mohly rozhodnout, zda požadavky na vykazování podle Mezinárodních účetních standardů uplatní i na neregistrované společnosti na evropských burzách a na individuální

[20] Majetkové akvizice se vyznačují tím, že při nich dochází k převodu veškerých aktiv a závazků (tzv. čistých aktiv) jedné společnosti na druhou. V podstatě jde o koupi majetkové podstaty podniku, protože nabývající společnost získává majetek prodávajícího buď za peněžité nebo nepeněžité plnění. Na kupujícího přechází jednotlivé položky aktiv a závazků zakoupeného podniku, tím prakticky dochází ke sloučení koupeného podniku s majetkem kupujícího. Tato transakce může probíhat jak na úrovni celého podniku, tj. koupě všech aktiv a závazků, tak na úrovni jeho části.

účetní závěrky. Použití Mezinárodních účetních standardů na individuální účetní závěrky v České republice byl věnován §19a zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen „zákon o účetnictví“).

Do roku 2008 byla problematika podnikových kombinací včetně jejich účetního řešení upravena několika právními normami. Nejvýznamnější část právní úpravy související s podnikovými kombinacemi byla obsažena v zákoně č. 513/1992 Sb., obchodní zákoník v platném znění (dále jen „obchodní zákoník“) a byla v něm roztroušena do několika paragrafů:

– § 69, § 69a - § 69h – oblast týkající se přeměn společností:

  Přeměny společností, které definoval obchodní zákoník, zahrnoval fúze sloučením a splynutím, převod jmění na společníka nebo akcionáře, rozdělení společností se založením nových společností, rozdělení společností sloučením, rozdělení společností kombinací dvou předešlých metod a definici změny právní formy podnikání.

– § 92a - § 92e – oblast týkající se veřejné obchodní společnosti,
– § 104a - § 104e – oblast týkající se komanditní společnosti,
– § 153a - § 153e – oblast týkající se společnosti s ručením omezeným,
– § 220a - § 220zb – oblast týkající se akciové společnosti,
– § 59, § 60, § 68a, § 476 - § 488 – oblast týkající se prodeje a vkladu podniku,
– § 114 - § 120 – oblast týkající se podílů ve společnosti s ručením omezeným (kapitálové akvizice),
– § 409 - § 475 – oblast týkající se kupní smlouvy (kapitálové akvizice),

Mezi další právní normy zahrnující tuto problematiku byl např. zákon č. 591/1991 Sb., o cenných papírech , který se v § 13 zabýval smlouvou o úplatném převodu cenných papírů.

Mezi platné právní předpisy upravující účetní řešení podnikových kombinací v České republice patřily:

- Zákon o účetnictví v platném znění (§ 3, § 17, § 24, § 27, konsolidovaná účetní závěrka v § 22 a § 23),
- Vyhláška č. 500/2002 Sb., pro podnikatele (především § 6, § 7, § 54, pro konsolidovanou účetní závěrku § 62 - § 67),
- Český účetní standard 008 – Operace s cennými papíry a podíly,
- Český účetní standard 011 – Operace s podnikem,
- Český účetní standard 012 – Změny vlastního kapitálu,
- Český účetní standard 014 – Dlouhodobý finanční majetek,
- Český účetní standard 020 – Konsolidovaná účetní závěrka.

Zlomovým okamžikem podle mého názoru bylo přijetí evropské směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES ze dne 26. října 2005 o přeshraničních fúzích kapitálových společností (dále jen „desátá směrnice“), jejímž cílem bylo snížení nákladů přeshraničních fúzí na minimální úroveň, zajištění právní jistoty a umožnění dosažení výhod z těchto fúzí i malým a středním podnikům. Státy Evropské unie byly povinny do 15. prosince 2007 zabudovat desátou směrnici do svých národních legislativ a tím vytvořit samostatnou právní normu pro přeměny obchodních společností a družstev. V České republice implementace desáté směrnice zapříčinila vznik nového zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen „zákon o přeměnách“), účinného od 1. července 2009 až do současnosti, který místo obchodního zákoníku nově upravuje přeměny obchodních společností a družstev. Zákon o přeměnách je rozdělen do sedmi částí:

1. Část I. - Obecná ustanovení
2. Část II. - Fúze
3. Část III. - Rozdělení
4. Část IV. - Převod jmění na společníka
5. Část V. - Změna právní formy
6. Část VI. - Ustanovení společná a přechodná
7. Část VII. - Účinnost

Pro procesy podnikových kombinací je nejdůležitější asi část druhá, která definuje vnitrostátní a přeshraniční fúze a fúze uskutečňované splynutím nebo sloučením.

V obchodním zákoníku byla ponechána základní úprava kapitálových akvizic v § 66 - § 66c, § 183i - 183n a § 190a - 190j, dále úprava vkladu a prodeje podniku patřící pod majetkové akvizice v § 59, § 60, § 476 - § 488a.

Protože ani samotné podnikové kombinace nejsou v našich normách přímo definovány, nenalezneme v nich ani popis obecných účetních metod. Různorodá právní úprava pro spojování podniků vedla i k rozmanitosti používaných účetních metod při řešení účetního zobrazení těchto procesů. Vomáčková[21] uvádí: *„Při fúzích splynutím akciových společností nebo společností s ručením omezeným vyplyne z platných obchodněprávních i účetních předpisů metoda, která je shodná s metodou nové jednotky. Při fúzích obchodních společností ve formě např. komanditní společnosti nebo při fúzi družstev bude základem účetního řešení defacto účetní metoda spojení podílů. V konkrétních případech podnikových kombinací mohou přicházet v úvahu i metody, které obsahují kombinaci prvků výše uvedených zobecněných účetních metod pro podnikové kombinace.* Přesto lze konstatovat, že i v českém prostředí převažuje v rámci procesů podnikových kombinací s určitými modifikacemi metoda koupě. Modifikace vyplývají především z různých možností ocenění převzatých aktiv a závazků při kombinaci.

Důvody složitého určení všeobecných účetních metod pro procesy spojování podniků jsou podle mého mínění zejména obecná harmonizace, zaměřená na opakující se prvky podnikových kombinací, a v některých státech, včetně České republiky, stále chybějící úprava účetních metod pro procesy spojování podniků.

[21] VOMÁČKOVÁ, H.: *Obecné koncepce pro účetnictví fúzí*, Český finanční časopis, roč. 2006, č. 2, str. 104.

3. Účetní metody pro podnikové kombinace

Pro podnikové kombinace, jakožto samostatnou, věcně a obsahově definovanou skupinu transakcí s podniky, byly v historii zobecněny tři základní účetní metody – metoda koupě, v dnešní době modifikovaná na metodu akvizice, metoda sdílení podílů a metoda nové jednotky. V současné době je počet používaných účetních metod pro podnikové kombinace eliminován pouze na jednu všeobecně uznávanou metodu, a tou je metoda koupě. Položme si však několik důležitých otázek. Proč tomu tak je? Z jakých důvodů vymizelo použití zbývajících dvou metod? Ano, je sice pravda, že převážná většina podnikových kombinací má charakter koupě, přesto existují i případy, i když výjimečné, které svým charakterem v podstatě účetní metodě koupě neodpovídají. Neměly by tedy být používány všechny tři účetní metody? Jejich použití by záviselo na splnění určitých podmínek, které by zohledňovaly specifické vlastnosti každé podnikové kombinace a umožnily by tím co nejsprávněji a nejvěrohodněji vykázat účetní informace o spojených společnostech. Jaké podmínky by to měly být? Každý názor má mezi svými zastánci a odpůrci logické a racionální odůvodnění, které se v této kapitole pokusím zachytit.

Cílem této kapitoly tedy není jen představení a přiblížení podstaty jednotlivých účetních metod pro podnikové kombinace, ale zároveň snaha vymezit jejich výhody a nevýhody a pokusit se tím zodpovědět výše uvedené otázky.

3.1. Účetní metoda koupě (*purchase method*)

Při účetní metodě koupě je zdůrazněna podstata kupního procesu. Vychází se z toho, že jedna obchodní společnost, kupující, zakoupí obchodní podíl druhé obchodní společnosti, prodávajícího, jako při koupi jiných aktiv. Jinými slovy jedna společnost získává účast s rozhodujícím vlivem ve druhém podniku a vytváří se tak vztah mateřská a dceřiná společnost. Za zakoupený podnik je poskytnuta patřičná protihodnota, ve formě peněžních prostředků či jiného nepeněžitého majetku. Předmětem koupě je podnik jako celek, který je oceněn objektivní hodnotou přijatelnou pro obě smluvní strany. Při pořízení podniku nedochází jen k převzetí podniku jako celku, ale rovněž k převzetí jednotlivých složek majetku a závazků

daného podniku. Díky tomu při této metodě proti sobě stojí dvě hodnoty, mezi nimiž většinou vzniká rozdíl – rozdíl z převzetí podniku.

Obrázek 1: Srovnání ocenění při použití metody koupě

Hodnota podniku jako celku | **Suma ocenění jednotlivých aktiv a závazků**

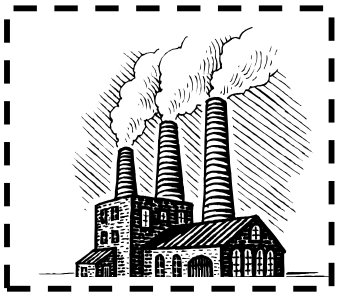

X

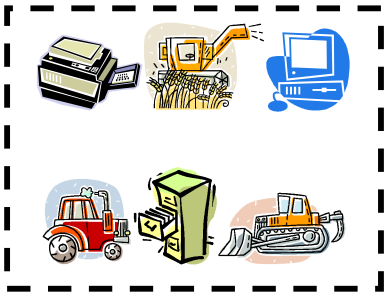

Metoda koupě se vyznačuje třemi znaky:

- **hodnotou zakoupeného podniku jako celku** – kupní cena zvýšená o přímé náklady na koupi, tzv. pořizovací cena akvizice,
- sumou **ocenění jednotlivých položek aktiv a závazků**, tzv. čistých aktiv (tzv. *net assets*), kupovaného podniku,
- **vykázaným rozdílem z převzetí podniku** – pokud je kupní cena akvizice vyšší, než hodnota převzatých čistých aktiv podniku, rozdíl je považován za tzv. goodwill. Kupující přeplatil hodnotu převzatých čistých aktiv z důvodu, že zakoupený podnik jako celek má další vlastnosti, které mu v budoucnu přinesou další ekonomický prospěch. Je-li hodnota převzatých čistých aktiv vyšší, než kupní cena akvizice, rozdíl je považován za tzv. šťastnou (výhodnou) koupi, protože kupující při koupi podniku jako celku dosáhl zisku, resp. „ušetřil“.

$$Pořizovací\ cena\ akvizice - \left(\sum aktiv_{RH} - \sum závazků_{RH}\right) = Rozdíl(+) = Goodwill$$
$$Pořizovací\ cena\ akvizice - \left(\sum aktiv_{RH} - \sum závazků_{RH}\right) = Rozdíl(-) = Šťastná\ koupě$$

Podle úpravy IAS 22 byla metoda koupě, jako jedna ze dvou možných variant, používána v těch situacích, kdy bylo možné určit nabyvatele (kupujícícho).

Zakoupený podnik byl oceněn pořizovací cenou včetně všech vedlejších pořizovacích nákladů. Jestliže došlo ke vzniku rozdílu z převzetí – goodwillu či negativního goodwillu, musel být tento rozdíl odpisován do výsledku hospodaření.

Metoda koupě se aplikuje vždy od data akvizice. Datum akvizice je datum, ke kterému nabývající podnik získává kontrolu nad podnikem nabývaným, jinými slovy den, kdy je na nabyvatele účinně převedena kontrola a ovládání čistých aktiv a operací získaného podniku. Není však nutné, aby transakce byla do tohoto data právně dokončena a plně uzavřena.

Po vydání IFRS 3 v roce 2004 aplikace metody koupě zahrnovala tyto části:

1. identifikace nabyvatele,
2. určení pořizovací ceny (nákladu) podnikové kombinace,
3. alokace pořizovacích nákladů vynaložených v rámci podnikové kombinace na nabytá aktiva, závazky a podmíněné závazky.

Nabyvatel představuje subjekt, který se účastní podnikové kombinace a získává kontrolu nad ostatními nabývanými podniky. Určení nabyvatele je po zrušení IAS 22 základní podmínkou procesů podnikových kombinací. Kontrola je ve standardech vymezena jako pravomoc řídit a ovládat finanční a provozní politiky účetní jednotky tak, aby byly získány ekonomické užitky z jejich činností. Možnosti ovládání účetní jednotky obvykle vyplynou z akvizice, při níž je získáno více jako 50 % hlasovacích práv nabývaného subjektu[22]. Kontroly nad nabývaným podnikem lze dosáhnout i v případě získání menšího podílu hlasovacích práv, za předpokladu že:

- vlastníme více jak 50% podíl na hlasovacích právech na základě dohody s ostatními investory,
- disponujeme pravomocí zvolit, jmenovat a odvolávat většinu členů řídícího orgánu kombinovaného podniku,

[22] Podle českých účetních předpisů pro získání kontroly stačí nabytí pouhých 40% podílu hlasovacích práv.

- disponujeme pravomocí ovládat finanční a provozní politiky tohoto podniku na základě stanov či dohody, nebo
- disponujeme silou uplatnit většinu hlasů na schůzích řídícího orgánu příslušného podniku.

V některých podnikových kombinacích může být obtížné určit nabyvatele účetního subjektu. Existují však další relevantní faktory a okolnosti, které je nutné vzít v úvahu a které nám pomůžou nabyvatele určit:

- emise podílů na vlastním kapitálu – při výměně podílů na vlastním kapitálu se nabyvatelem stává účetní jednotka, která vydává podíly na vlastním kapitálu,
- hodnota podniku (např. hodnota aktiv, výnosů nebo zisku) – nabyvatelem se stává subjekt jehož relativní hodnota je podstatně větší než-li hodnota ostatních podniků účastnících se kombinace,
- platba peněžními prostředky – nabyvatelem je společnost, která při směně kapitálových nástrojů převádí jako protihodnotu peněžní prostředky (popř. jiná aktiva) nebo které v rámci kombinace vznikají závazky,
- možnost volby managementu – nabyvatelem je účetní jednotka, jejíž vedení má největší pravomoc při řízení kombinovaného podniku nebo jejíž vlastníci jsou schopni ovlivnit (zvolit, jmenovat a odvolávat) členy řídícího orgánu kombinované společnosti.

Pořizovací cena byla podle nového standardu souhrnem:

- reálné hodnoty čistých aktiv aktuální k datu akvizice – souhrn převzatých aktiv, vzniklých nebo předpokládaných závazků a emitovaných kapitálových nástrojů vlastního kapitálu jiného kombinujícího podniku, které nabyvatel získal výměnou za ovládání nabývaného podniku, a

– veškerých přímo přiřaditelných nákladů[23] souvisejících s podnikovou kombinací. Vedlejší pořizovací náklady tedy rovněž ovlivňují i hodnotu goodwillu.

K datu akvizice měl nabyvatel, podle standardu IFRS 3, **alokovat pořizovací náklady** vynaložené při podnikové kombinaci prostřednictvím rozpoznání nabytých identifikovatelných aktiv, závazků a podmíněných závazků. Veškerá identifikovaná aktiva, závazky a podmíněné závazky musely být k datu akvizice oceněny v reálné hodnotě, a to dokonce i v případě, že nebyly dosud v rozvaze kupované společnosti rozpoznány. Výjimkou byla stálá aktiva určená k prodeji, která spadala pod IFRS 5 – Dlouhodobá aktiva držená k prodeji a ukončované činnosti, jejichž reálná hodnota musela být snížena ještě o náklady prodeje.

Aktiva a závazky, včetně podmíněných závazků byly rozpoznány a zaúčtovány odděleně, jestliže splnily následující kritéria:

– aktiva jiná než aktiva nehmotná byly rozpoznány, jestliže jejich budoucí ekonomický prospěch plynul nabyvateli a bylo možné spolehlivě určit jejich reálnou hodnotu,
– závazky jiné než podmíněné byly rozeznány, jestliže bylo pravděpodobné, že závazky budou pomocí zdrojů ekonomických přínosů uhrazeny a bylo možné spolehlivě určit jejich reálnou hodnotu,
– podmíněné závazky a jiná nehmotná aktiva byly rozeznány, jestliže bylo možno určit jejich reálnou hodnotu.

Standard zdůrazňoval, že nabyvatel při alokaci pořizovací ceny kombinace neúčtuje o budoucích ztrátách nebo jiných nákladech vyplývajících z poakviziční restrukturalizace kombinovaného podniku. Jestliže je restrukturalizace zajištěna v době akvizice, může být zahrnuta do pořizovacích nákladů kombinace. Závazky

[23] Přímé náklady na podnikovou kombinaci zahrnují např. náklady na registraci, vydání majetkových cenných papírů a dluhových cenných papírů, profesní poplatky placené účetním, právním poradcům, odhadcům za znalecké ocenění a další expertní a odborné služby, všeobecné administrativní náklady, včetně nákladů na chod interního akvizičního oddělení apod.

vznikající v souvislosti s ukončením či omezením provozu nabývaného podniku je součástí alokace pořizovací ceny pouze v případě, že jsou tyto závazky v nabývaném podniku k datu akvizice zúčtovány v souladu s IAS 37 – Rezervy, podmíněná aktiva a podmíněné závazky.

S alokací pořizovacího nákladu podnikové kombinace souviselo i rozpoznání nehmotných aktiv. Nehmotná aktiva nabývaného podniku jsou rozpoznána a vykázána odděleně od goodwillu za předpokladu, že jsou ovládána, jsou zdrojem budoucích ekonomických užitků, lze spolehlivě určit jejich reálnou hodnotu a splní definici identifikovatelnosti nehmotného aktiva podle standardu IAS 38 – Nehmotná aktiva. Aby byly splněny požadavky rozpoznání a vykázání nehmotného aktiva podle IAS 38, musely být splněny dvě kritéria. Nehmotné aktivum muselo být oddělitelné od nabývané jednotky[24] a muselo vzniknout na základě smluvních či jiných zákonných práv[25].

3.1.1. Metoda akvizice (*acquisition method*)

Po revizi standardu IFRS 3 v roce 2008 došlo i ke změně názvu účetní metody koupě na účetní metodu akvizice. Nebyla to pouze změna v pojmenování účetní metody, ale změna názvu měla i svůj obsahově opodstatněný důvod. Příčinu změny se pokusím vysvětlit níže.

Podstatou metody koupě byla kumulace klasické pořizovací ceny, jenž se skládá z ceny pořízení[26], tj. zaplacená částka[27] za získané podíly v nabývané společnosti,

[24] Oddělitelnost aktiva se charakterizovala jako možnost nehmotné aktivum samostatně prodat, převést, licencovat, pronajmout nebo směnit, a to buď zcela samostatně, nebo společně se souvisejícími smlouvami, aktivy či závazky (např. titulek časopisu nemohl být podnikem prodán bez související databáze předplatitelů nebo obchodní značku pro přírodní minerální vodu nemohl podnik prodat samostatně bez vlastního pramene minerální vody).

[25] U smluvních a jiných zákonných práv nezáleželo na tom, zda lze práva převést na jiné subjekty a jestli jsou oddělitelná od podniku či od jiných práv a povinností.

[26] Cena, za kterou byl majetek pořízen bez nákladů souvisejících s jeho pořízením.

[27] Platba nemusela probíhat jen v podobě peněžních prostředků, ale např. i v podobě výměny vlastních akcií.

a vedlejších nákladů souvisejících s pořízením (např. zprostředkovací poplatky, poplatky za poradenské a právní služby atd.).

Metoda akvizice zastává jinou filosofii. Podle metody akvizice je pořizovací cena zjištěna jako celková reálná hodnota podniku k datu akvizice. Metoda nekumuluje pořizovací cenu, ale snaží se ocenit podnik reálnou hodnotou jako celek. Proto bylo rozhodnuto, že přímé náklady spojené s podnikovou kombinací jsou náklady období a budou obecně účtovány do nákladů v okamžiku jejich vzniku a již neovlivní goodwill, ale běžný výsledek hospodaření. Výjimku tvoří emise kapitálových nástrojů a dluhových cenných papírů, jejichž účtování se řídí standardy IAS 32 – Finanční nástroje: vykazování a IAS 39 – Finanční nástroje: účtování a oceňování.

Na první pohled se může zdát, že rozdíl mezi metodou koupě a metodou akvizice není, až na zahrnutí či nezahrnutí vedlejších nákladů do pořizovací ceny akvizice, v podstatě žádný. Pokud bychom jednorázově nakoupili 100% podíl nějakého podniku, nevznikly by žádné vedlejší pořizovací náklady, věcný rozdíl by opravdu nebyl žádný. Rozdíl by se projevil teprve ve chvíli, kdy bychom nabyli podíl menší než 100 %, a to z toho důvodu, že musíme vyčíslit i hodnotu nekontrolních podílů. Revidovaný standard uvádí dva možné způsoby ocenění nekontrolních podílů – ocenění nekontrolního podílu nabývané jednotky reálnou hodnotou, a to zvlášť od ostatních položek nebo ocenění na základě podílu nabyvatele na reálné hodnotě identifikovatelných čistých aktiv kombinovaného podniku k datu akvizice (poměrně dle drženého akciového kapitálu k datu akvizice).

Podle novelizovaného standardu se při aplikaci metody akvizice muselo nově postupovat ve čtyřech krocích:

1. identifikace nabyvatele,
2. určení data akvizice,
3. vykázání a určení nabytých a identifikovaných aktiv, závazků a nekontrolních podílů,
4. vykázaní a ocenění goodwillu nebo šťastné koupě (*bargain purchase*).

Obdobně jako při metodě koupě nabyvatel musí rozpoznat a odděleně od goodwillu zaúčtovat nabytá identifikovaná aktiva, převzaté závazky a případný nekontrolní podíl v nabývaném podniku k datu akvizice. Jednotlivé položky k datu akvizice ocení reálnou hodnotou. Může dojít i k situacím, že dojde k vykázání některých aktiv a závazků, které se ve výkazech účetní závěrky nabývaného podniku dosud neobjevily. Jedná se např. o nově identifikovaná nehmotná aktiva a závazky jako jsou patenty, ochranné známky nebo vztahy se zákazníky, které nebyly nabývaným podnikem zaúčtovány a vykázány, protože je podnik sám vnitřně tvořil a s nimi související částky účtoval do nákladů. Při identifikaci nehmotného aktiva novela také zrušila nutnost spolehlivého určení reálné hodnoty nehmotných aktiv, jakožto povinné podmínky pro rozpoznání nehmotných aktiv nabývaného podniku.

Shrnutí rozdílných kroků při aplikaci metody koupě a metody akvizice na procesy spojování podniků přehledně zobrazuji v následujících dvou diagramech.

Obrázek 2: Srovnání aplikace metody koupě a metody akvizice

3.1.2. Goodwill

Goodwill, vznikající v rámci podnikové kombinace podle IAS 22, představoval zaplacenou částku, realizovanou nabyvatelem, v očekávání přílivu budoucích ekonomických užitků z aktiv, která nemohou být individuálně identifikována a odděleně vykázána. Budoucí ekonomické užitky mohou vyplývat ze synergie, jenž

vzniká mezi nabytými identifikovanými aktivy nebo z aktiv, která individuálně nevyhověla podmínkám pro uznání a vykázání v účetních výkazech, ale za která je nabyvatel ochoten zaplatit při podnikové kombinaci. Zjednodušeně řečeno za goodwill se označovala celková hodnota neidentifikovatelných položek, které v rámci akvizice nabyvatel získal.

Podstatné je, že goodwill je vždy stanoven jako rozdílová položka. Podle standardu IAS 22 se goodwill stanovil jako rozdíl mezi pořizovací cenou podnikové kombinace a příslušným podílem nabyvatele na reálné hodnotě získaných identifikovatelných aktiv a závazků. Standard s goodwillem zacházel jako s nehmotným aktivem s omezenou dobou použitelnosti. Doba použitelnosti goodwillu byla vždy konečná a měla co nejlépe odrážet délku období, po kterou se očekávalo, že toky budoucích ekonomických užitků poplynou do podniku. Nesměla ovšem, až na výjimečné případy, přesahovat délku 20 let od okamžiku prvního uznání goodwillu. Výjimka mohla nastat např. v případě, že goodwill byl tak silně spjatý s identifikovatelným aktivem či skupinou aktiv, a očekávalo se, že kupujícímu bude přinášet ekonomické užitky po celou dobu životnosti tohoto aktiva či skupiny aktiv. Po dobu své životnosti musel být goodwill systematicky odpisován. Odpis jakožto náklad ovlivňoval vždy běžný výsledek hospodaření. V rozvaze byl goodwill vykázán v pořizovací ceně snížené o oprávky. Zvolená odpisová metoda měla odrážet spotřebu očekávaných budoucích přínosů generovaných využíváním goodwillu. Pokud si to nežádaly specifické okolnosti, bylo preferováno používání lineární odpisové metody. Stejně jako ostatní aktiva, musel i goodwill podléhat inventarizaci, kde se ověřovala výše jeho zůstatkové ceny. Současně s tím, pokud došlo k jakékoliv změně okolností, které by naznačovaly pokles hodnoty goodwillu v průběhu období, musel být proveden test na znehodnocení a případně upraven odpis běžného roku i let budoucích. Pro zjištění znehodnocení goodwillu se aplikoval IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv.

Jestliže šlo o případ, kdy rozdíl mezi pořizovací cenou podnikové kombinace a příslušným podílem nabyvatele na reálné hodnotě získaných identifikovatelných aktiv a závazků byl záporný, definoval IAS 22 z roku 1993 dvě možná řešení, jak s takto vzniklým záporným rozdílem nakládat. Základní řešení uvádělo, že pokud

by nastala tato situace, mělo dojít k eliminaci záporného goodwillu poměrným snížením reálných hodnot jednotlivých aktiv. Až v okamžiku, kdy zbyla část záporného goodwillu, kterou nebylo možno již dále přiřadit, byl vykázán odložený výnos, který vyjadřoval celkovou slevu k hodnotě podniku. Alternativní řešení umožňovalo odpisovat záporný goodwill do výnosů během užitečné doby životnosti.

Po novele standardu v roce 1998 došlo k detailnějšímu rozebrání jednotlivých případů negativního goodwillu:

- pokud záporný rozdíl vznikl díky nadhodnocení aktiv a podhodnocením závazků, nesměl být vůbec uznán,
- záporný goodwill, který se vztahoval k očekávaným budoucím ztrátám stanovených v akvizičním plánu nabyvatele, měl být uznán a vykázán jako výnos ve výsledovce v okamžiku uznání ztráty,
- záporný goodwill, který se nevztahoval k očekávaným budoucím ztrátám a který nepřesahoval reálné hodnoty nabývaných nepeněžních aktiv, měl být v průběhu doby použitelnosti těchto aktiv odpisován do výnosů,
- záporný goodwill, který se nevztahoval k očekávaným budoucím ztrátám a který přesahoval reálné hodnoty nabývaných nepeněžních aktiv, měl být uznán a vykázán jako výnos okamžitě.

Záporný goodwill byl vykazován jako snížení hodnoty aktiv vykazující jednotky ve stejné rozvahové položce jako goodwill.

Rapidní změna a nový přístup k vykazování goodwillu přišly s novým standardem IFRS 3. Standard si kladl za cíl přimět nabyvatele podniku vynaložit co největší úsilí při identifikaci a ocenění nehmotných aktiv v podnikové kombinaci tak, aby byl případný goodwill opravdu souhrnem jen jasně neidentifikovatelných nehmotných položek.

Standard goodwill definuje jako přebytek pořizovací ceny podnikové kombinace, který převyšuje podíl nabyvatele na čisté reálné hodnotě identifikovatelných aktiv, závazků a podmíněných závazků a musí být vykázán jako aktivum v prvotním

ocenění. Vzhledem k tomu, že se při výpočtu goodwillu zohledňuje pouze podíl nabyvatele na čistých aktivech kombinující společnosti, označuje se takto vykázaný goodwill jako parciální.

$$Parciální\ goodwill = PCA - p * (Aktiva_{RH} - Závazky_{RH} - Podmíněné\ závazky_{RH})$$

$PCA - Pořizovací\ cena\ akvizice$
$p - podílová\ účast$

Goodwill již není považován za nehmotné aktivum s konečnou dobou životnosti, jehož využitelný potenciál se časem zmenšuje a je nutné ho postupně odepsat do nákladů. Naopak je brán jako nehmotné aktivum s relativně neomezenou a neurčitelnou dobou životnosti a již není předmětem amortizace. Může ovšem dojít ke snížení hodnoty goodwillu, a proto je povinné, aby podnik pravidelně ke každému rozvahovému dni testoval účetní hodnotu goodwillu na případné znehodnocení v souladu s IAS 36. Z důvodu, že goodwill sám o sobě nevytváří žádné peněžní příjmy, je při procesu testování poklesu jeho hodnoty v rámci IAS/IFRS přiřazen k tzv. penězotvorným jednotkám[28] (*cash-generating unit*).

Penězotvorná jednotka, které je přiřazen goodwill, se testuje na znehodnocení každoročně nebo vždy při vzniku jakéhokoliv náznaku na snížení hodnoty. V rámci testování je porovnávána zpětně získatelná částka penězotvorné jednotky s účetní hodnotou jednotky zahrnující i goodwill. Je-li účetní hodnota penězotvorné jednotky vyšší než zpětně získatelná částka, podnik identifikuje a zaúčtuje ztrátu ze snížení hodnoty, tzv. impairment. Její výše je zaúčtována proti goodwillu, maximálně však do jeho výše. Pokud ztráta ze znehodnocení je vyšší než goodwill, je zbylá částka přiřazena ostatním aktivům tvořící jednotku, a to na základě poměru jejich účetních hodnot.

Pro vysvětlení uvedu jednoduchý příklad:

[28] Penězotvornou jednotkou se rozumí nejmenší identifikovatelná skupina aktiv, která vytváří peněžní přítoky ze stálého užívání, které jsou výrazně nezávislé na peněžních přítocích z jiných aktiv nebo skupin aktiv.

Položka	Původní účetní hodnota	Reálná hodnota	Nová účetní hodnota
Stavby	300	200	275
Stroje a zařízení	300	250	275
Goodwill	50	0	0
Pohledávky	150	150	150
Materiál	100	100	100
Peníze	70	70	70
Závazky	-450	-450	-450
Čistá aktiva	520	320	420

Zpětně získatelná částka činí 420. Účetní hodnota čistých aktiv podniku je 520. Z toho vyplývá, že účetní hodnota penězotvorné jednotky je vyšší než zpětně získatelná částka a musí být vykázána ztráta ze znehodnocení. Ztráta ze znehodnocení dosahuje hodnoty 100 (520 – 420 = 100). Nejprve je ztráta ze znehodnocení přiřazena goodwillu (50) a zbývající část ztráty (50) je rozdělena mezi stavby a stroje a zařízení. Protože poměr jejich účetních hodnot je 1:1 (300:300), bude každé z těchto položek přiřazena ztráta v částce 25 (tzn. polovina ze zbývající ztráty). U ostatních položek ke snížení hodnoty nedojde (ztráta ze znehodnocení neovlivní jejich výši), protože jejich původní účetní hodnoty se rovnají jejich současným reálným hodnotám (např. původní účetní hodnota pohledávek se rovná 150-ti a reálná hodnota pohledávek je rovněž 150).

Zpětně získatelná částka penězotvorné jednotky může být určena dvěma hodnotami – reálnou hodnotou jednotky snížené o náklady na prodej a hodnotou z užívání. Přednost se dává vždy vyšší z nich z důvodu zamezení tvorby tichých rezerv. Hodnota z užívání je současná hodnota budoucích peněžních toků, od kterých se očekává, že poplynou z penězotvorné jednotky.

Ztrátu ze znehodnocení, vztahující se k účetní hodnotě goodwillu, nelze v následujících letech již zrušit. Pokud by došlo ke zvýšení hodnoty goodwillu, do účetnictví spojovaného podniku se to již nijak neprojeví. Zvýšení hodnoty se chápe jako výsledek vnitřně generovaného prvotního goodwillu, který se v účetnictví nesmí vykazovat, neboť nelze spolehlivě stanovit jeho přesnou hodnotu.

„Záporný goodwill“, jakožto přebytek podílu nabyvatele na čistých aktivech nad pořizovacím nákladem podnikové kombinace byl podle standardu zaúčtován přímo do výsledovky na vrub výnosů. Standard totiž považuje „záporný goodwill“ za okamžitý efekt koupě.

Novelizovaný standard IFRS 3 v jeho konečné podobě, platný od 1. července 2009, podstatně změnil způsob výpočtu goodwillu. Byla opuštěna koncepce parciálního goodwillu a přijata koncepce tzv. celkového goodwillu, která odráží jak podíl nabyvatele, tak podíl nabývaného.

Standard nově definuje goodwill jako aktivum představující budoucí ekonomické užitky vyplývající z ostatních aktiv nabytých v podnikové kombinaci, které není možno individuálně identifikovat a odděleně vykázat.

Na rozdíl od stávajícího standardu, který nevyžadoval pro určení goodwillu ocenění všech nekontrolních podílů, přecenění všech dříve vlastněných podílových účastí v získaném podniku na reálnou hodnotu a určení částky nabytých čistých aktiv k datu pořízení (místo toho určoval část čistých identifikovatelných aktiv přiřaditelných nabyvateli), revidovaný standard požaduje, aby pro ocenění a vykázání goodwillu byla vyčíslena převedená protihodnota k datu pořízení v reálné hodnotě. Tato hodnota musí být navýšená o veškeré případné nekontrolní podíly a reálnou hodnotu všech dříve nabytých podílů na vlastním kapitálu nabývaného podniku k datu akvizice a následně snížena o čistou hodnotu nabytých identifikovatelných aktiv a převzatých závazků k datu akvizice. Způsob výpočtu goodwillu se dá shrnout následujícím způsobem:

$$Celkový\ goodwill = (PP_{RH} + PU_{RH} + NP) - (Aktiva_{RH} - Závazky_{RH})$$

PP_{RH} – *převedená protihodnota (úhrada) v reálné hodnotě,*
PU_{RH} – *dříve nabytá podílová účast v reálné hodnotě nabývaného podniku,*
NP – *nekontrolní podíl v nabývaném podniku.*

Goodwill v sobě obsahuje nejen goodwill zaplacený, ale i goodwill nezaplacený, tj. goodwill náležící nekontrolním podílům.

Výpočet goodwillu samozřejmě ovlivní i hodnotu „negativního goodwillu“, který standard zdůvodňuje jako výsledek **štastné koupě**. Aby mohl být uznán zisk ze štastné koupě, musí nabyvatel nejprve opětovně posoudit identifikaci a ocenění veškerých položek (aktiv a závazků, nekontrolních podílů, převáděné protihodnoty atd.) v podnikové kombinaci. Po kontrole identifikovatelnosti a ocenění bude šťastná koupě okamžitě vykázána ve výsledku hospodaření.

Změny ve standardu IFRS 3, přijaté v roce 2008, oproti původnímu znění z roku 2004, a to ve vyčíslení goodwillu, v určení pořizovací ceny a ocenění nekontrolních podílů se pro lepší pochopení pokusím názorně přiblížit na zjednodušeném příkladu.

Příklad

1.1. 200X si společnost Matka pořídí 80% podíl společnosti Dcera. Cena pořízení byla vyčíslena na 190, vedlejší pořizovací náklady akvizice společnosti Matka činily 10. Reálná hodnota získaných identifikovatelných aktiv byla 400 a reálná hodnota identifikovatelných nabývaných závazků 203. Reálná hodnota společnosti Dcera jako celku, resp. reálná hodnota poskytnuté protihodnoty byla stanovena na částce 205.

1. <u>Řešení podle IFRS 3 platného od 2004:</u>

Položka	**Výpočet**	**Hodnota**
Pořizovací cena akvizice 1)	190+10	200
RH identif. aktiv Dcery		400
RH identif. závazků Dcery		203
RH čistých aktiv Dcery	400-203	197
80% podíl na ČA Dcery	0,8*197	157,6
Menšinové podíly 2)	197-157,6 = 0,2*197	39,42
Goodwill 3)	200-157,6	42,4

1) Pořizovací cena se stanoví součtem ceny pořízení (reálné hodnoty poskytnuté protihodnoty) a vedlejších pořizovacích nákladů akvizice.

2) Menšinové podíly jsou vyčísleny jako příslušný procentuální podíl (20 %) na reálné hodnotě čistých aktiv nabývaného podniku.
3) Goodwill se vypočítá jako rozdíl mezi pořizovací cenou akvizice a příslušným procentuálním podílem (80 %) reálné hodnoty čistých aktiv nabývaného podniku. Jedná se o tzv. parciální goodwill.

Účetní zobrazení transakce v konsolidované účetní závěrce Matky		
Položka	Aktiva	Pasiva
Identif. aktiva Dcery	400	
Goodwill	42,4	
Pořizovací cena akvizice	-200	
Převzaté závazky Dcery		203
Menšinové podíly		39,4
	242,4	242,4

2. <u>Řešení podle novely standardu IFRS 3 z roku 2008:</u>
   a) ocenění nekontrolního podílu nabývaného podniku reálnou hodnotou, a to zvlášť od ostatních položek:

Položka	**Výpočet**	**Hodnota**
RH poskytnuté protihodnoty za Dceru 1)		205
RH identif. aktiv Dcery		400
RH identif. závazků Dcery		203
RH čistých aktiv Dcery	400-203	197
Nekontrolní podíly 2)	205/80*20	51,25
Goodwill 3)	(205+51,25)-197	59,25

1) Reálná hodnota poskytnuté protihodnoty není stanovena součtem pořizovacích nákladů, ale jako součet reálné hodnoty převedené protihodnoty za podnik jako celek a reálné hodnoty nekontrolních podílů.
2) Nekontrolní podíly jsou jako samostatná položka (stejně jako ostatní části kombinace) oceněny reálnou hodnotou. Reálná hodnota může být zjištěna např. odvozením pomocí většinového podílu – 80% podíl byl zakoupen

za 205, 10 % většinového podílu bylo zakoupeno za 25,625 (205/8), tedy 20% podíl by se dal pořídit za 51,25 (jde o velice zjednodušenou úvahu).

3) Goodwill se vypočítá jako rozdíl mezi reálnou hodnotou převedené protihodnoty včetně reálné hodnoty nekontrolních podílů a reálnou hodnotou čistých aktiv nabývaného podniku. Jedná se o tzv. celkový goodwill.

Účetní zobrazení transakce v konsolidované účetní závěrce Matky		
Položka	Aktiva	Pasiva
Identif. aktiva Dcery	400	
Goodwill	59,25	
Poskytnutá protihodnota	-205	
Vedlejší pořizovací náklady	-10	
Převzaté závazky Dcery		203
Nekontrolní podíly		51,25
Hospodářský výsledek		-10
	244,25	244,25

Jak uvádí Pelák[29] takto vykázaný goodwill vyvolal mnoho diskusí a připomínek při schvalování revize standardu, protože nebyl v souladu s tradičními přístupy vykazování goodwillu v kontinentální Evropě, kde se preferuje vykazování pouze „zaplaceného“ goodwillu, a proto se IASB nakonec rozhodla zapracovat do standardu i variantu stanovení goodwillu, jenž byla obdobná jako ve standardu nenovelizovaném, tzn. že nekontrolní podíly byly oceněny příslušným procentuálním podílem na reálné hodnotě čistých aktiv nabývaného podniku.

b) ocenění nekontrolního podílu poměrným podílem na reálné hodnotě čistých identifikovatelných aktiv nabývaného podniku[30]:

Položka	**Výpočet**	**Hodnota**
RH poskytnuté protihodnoty za Dceru 1)		205
RH identif. aktiv Dcery		400

[29] PELÁK, J.: Koncepční změny v účetnictví podnikových kombinací. Český finanční a účetní časopis, roč. 2008, č. 2, s. 64.

[30] V US GAAP tato varianta není možná.

RH identif. závazků Dcery		203
RH čistých aktiv Dcery	400-203	197
Nekontrolní podíly 2)	197-157,6 = 0,2*197	39,4
Goodwill 3)	(205+39,4)-197	47,4

1) Reálná hodnota poskytnuté protihodnoty není stanovena součtem pořizovacích nákladů, ale jako součet reálné hodnoty převedené protihodnoty za podnik jako celek a reálné hodnoty nekontrolních podílů.
2) Nekontrolní podíly jsou vyčísleny jako příslušný procentuální podíl (20 %) na reálné hodnotě čistých aktiv nabývaného podniku.
3) Goodwill se vypočítá jako rozdíl mezi reálnou hodnotou převedené protihodnoty včetně reálné hodnoty nekontrolních podílů a reálnou hodnotou čistých aktiv nabývaného podniku. Jedná se o tzv. celkový goodwill.

Účetní zobrazení transakce v konsolidované účetní závěrce Matky		
Položka	Aktiva	Pasiva
Identif. aktiva Dcery	400	
Goodwill	47,4	
Poskytnutá protihodnota	-205	
Vedlejší pořízovací náklady	-10	
Převzaté závazky Dcery		203
Nekontrolní podíly		39,4
Hospodářský výsledek		-10
	232,4	232,4

3.1.3. US GAAP

Podstata účetní metody je stejná, ale do roku 2001, podle APB Opinion 16, se při zjišťování rozdílu z převzetí podniku vycházelo z ocenění převzatých čistých aktiv postupujícího podniku v historických účetních hodnotách.

$$Pořizovací\ cena\ akvizice - \left(\sum aktiv_{ÚH} - \sum závazků_{ÚH}\right) = Celkový\ rozdíl(+/-)$$

Vzniklý rozdíl (tzv. *valuation diferrential*) bylo možno vnímat ve dvou rovinách a rozkládal se na dvě části:

a) **přírůstek hodnoty z přecenění** (tzv. *revaluation increment*) – rozdíl mezi účetní hodnotou aktiv a závazků a jejich reálnou hodnotou (*fair value*),
b) **goodwill** - zbytkový rozdíl po odpočtu přírůstku hodnoty z přecenění.

RH čistých aktiv – ÚH čistých aktiv = Přírůstek hodnoty z přecenění
Celkový rozdíl – Přírůstek hodnoty z přecenění = Goodwill

Goodwill

Do roku 2001 v US GAAP, podle APB Opinion 16 a 17, byl goodwill vykazován jako přebytek protihodnoty nad nabytými jednotlivě ohodnocenými čistými aktivy v kategorii nehmotných aktiv, která mohla vzniknout pouze při pořízení podniku. Doba odpisování goodwillu do té doby měla zohledňovat dobu předpokládaného přínosu ekonomického prospěchu, ale nesměla přesáhnout dobu 40 let. Jestliže pořizovací cena nabytého podniku byla nižší, nežli jeho tržní hodnota, nevznikal negativní goodwill (v dnešní době tzv. šťastná koupě), ale až na investice do obchodovatelných cenných papírů se úměrně snížila hodnota zakoupených dlouhodobých aktiv. V případě, že došlo ke snížení hodnoty těchto aktiv na nulovou hodnotu a část rozdílu stále zůstávala, zbývající rozdíl se vykázal jako odložená položka (tzv. *deferred item*) a rozpouštěla se do hospodářského výsledku běžného roku po dobu několika let.

Po roce 2001, kdy standardy Opinions byly nahrazeny standardy novými, SFAS 142 určil, že u nehmotných aktiv s určitou dobou životnosti se bude pokračovat v jejich odpisování bez uložení jakéhokoliv maximální doby odpisování a goodwill a ostatní aktiva s neurčitou dobou životnosti nebudou již dále podléhat amortizaci, ale budou místo toho jednou za účetní období vždy ve stejné době v roce[31] testovány na ztrátu ze znehodnocení. Testování na snížení hodnoty probíhá ve dvou krocích. Nejprve se testuje, zda vůbec u daného aktiva došlo ke snížení hodnoty. Zkoumá se existence

[31] Nemusí být nutně k rozvahovému dni.

různých okolností[32], u nichž je více než pravděpodobné, že by vedly k poklesu hodnoty goodwillu. Pokud jsou splněna některá z kritérií vykázání impairmentu, ve druhém kroku dojde k jeho vyměření.

Při vyměření ztráty ze znehodnocení dochází k určení implikované reálné hodnoty goodwillu (*implied fair value of goodwill*), která je následně porovnána s účetní hodnotou (*carrying amount*) goodwillu uvedenou v účetních výkazech. Pokud současná reálná hodnota goodwillu je vyšší nežli tato vykázaná účetní hodnota, ke ztrátě ze znehodnocení by nedošlo. Jestliže by však byla nižší, byl by proveden impairment v hodnotě rozdílu. Rozdíl představuje ztrátu ze znehodnocení, která se zaúčtuje na jedné straně jako snížení goodwillu a na straně druhé jako náklad ovlivňující běžný výsledek hospodaření.

Implikovaná reálná hodnota goodwillu je určena jako rozdíl mezi reálnou hodnotou vykazující jednotky, která se prakticky zjistí jako odhad částky, jež by byla za subjekt při případné akvizici zaplacena, a reálnou hodnotou čistých aktiv, tj. částkou za kterou by mohla být čistá aktiva v současné době při standardních transakcích mezi nezávislými subjekty zakoupena nebo prodána. Pro určení reálné hodnoty goodwillu je tedy nutné nejprve přecenit všechna aktiva a závazky. SFAS 142 požaduje přecenění všech vykázaných i dosud nevykázaných nehmotných aktiv jako jsou např. i interně generované patenty.

Přeceňování aktiv a závazků probíhá jen za účelem testování snížení hodnoty goodwillu. Případné rozdíly reálných a účetních hodnot aktiv a závazků se dále nijak nepromítají do účetnictví. Ani dříve nerozpoznaná nehmotná aktiva by neměla být v účetních výkazech po testování poklesu hodnoty goodwillu vykázána.

Je důležité poznamenat, že SFAS 142 je pouze „jednosměrnou cestou“. Umožňuje vykázat snížení hodnoty aktiva pomocí impairmentu, ale pokud by došlo

[32] Mezi takovéto okolnosti mohou patřit např. změny v právních úpravách nebo změny v podnikatelském prostředí, nepříznivé činnosti ze strany regulujícího orgánu, ztráta či výměna klíčových zaměstnanců a osob, možnost nestandardních a nepředvídatelných změn u konkurenčních podniků (např. neočekávaný vznik konkurenta), očekávání ohrožení principu trvání účetní jednotky z důvodu vykázání ztráty, ukončení či omezení činnosti podniku, prodeje majetku apod.

v budoucnosti ke zvýšení hodnoty goodwillu nebo jiného nehmotného aktiva takto testovaného, vykázání zvýšení hodnoty už nepovoluje.

SFAS 142 rovněž připouští vznik „negativního goodwillu“. Jestliže hodnota čistých aktiv nabývaného podniku je vyšší než převedená protihodnota za tento nabývaný podnik, je kupující povinen ujistit se, že veškerá aktiva a veškeré závazky související s podnikovou kombinací byly správně oceněny, a proto musí provést odhad jejich reálných hodnot ještě jednou. Převyšuje-li i nadále hodnota čistých aktiv pořizovací náklad kombinace, rozdíl musí být v poměrných částech alokován k jednotlivým druhům aktiv, jejichž hodnota je o příslušný podíl rozdílu snížena. Hodnota některých aktiv se však upravovat nesmí. Mezi vyjmenované výjimky patří např. finanční aktiva (jako např. hotovostní peníze, kontrakty vyjadřující smluvní práva pro obdržení hotovosti) a jiná oběžná aktiva (*current assets*), investice (*investments*), kromě investic poskytujících investorovi podstatný vliv, dále odložené daně (*deffered tax assets*), dlouhodobý majetek určený k prodeji nebo předplacená aktiva související s penzemi apod. Bude-li stále pořizovací cena akvizice nižší než suma čistých aktiv, rozdíl se promítne do výkazu zisků a ztrát jako mimořádný výnos (tzv. *extraordinary gain*). Tento postup platil pro všechny podnikové kombinace provedené do konce roku 2009. Od roku 2010 SFAS 142 zacházení se „záporným goodwillem“ pozměnil. V současné době nedochází k alokaci „záporného goodwillu“ na příslušné druhy aktiv, ale jakákoliv výše vzniklého „záporného goodwillu“ musí být okamžitě vykázána přímo ve výnosech jako zisk k datu akvizice. Takto vzniklý výnos není již považován za výnos mimořádný, ale je zahrnut do výnosů z pokračujících činností podniku.

3.2. Účetní metoda sdílení podílů (*merger, pool, pooling of interests method*)

Při účetní metodě sdílení podílů se vychází z názoru, že zúčastněné strany nemohou koupit podnik jeden od druhého, proto se rozhodnou podniky spojit, spojit aktiva a závazky dohromady. Jde o tzv. prostou konsolidaci, dochází pouze k agregaci jednotlivých položek aktiv a pasiv, včetně položek vlastního kapitálu, a to bez nového ocenění. Při agregaci jednotlivých účetních výkazů se uskutečňuje jen minimum

změn, vyloučí se pouze případné duplicitní položky. Na rozdíl od metody koupě nevzniká žádný rozdíl z převzetí podniku (goodwill). Struktura vlastního kapitálu zůstává stejná jako před spojením. Náklady[33] vynaložené v souvislosti se spojením podniků jsou uznány jako náklady období, ve kterém vznikly, tj. období, v němž došlo ke spojení.

$$\begin{array}{l} \sum Aktiv\ podniku\ 1_{ÚH} - \sum Závazků\ podniku\ 1_{ÚH} = Vlastní\ kapitál\ podniku\ 1 \\ \sum Aktiv\ podniku\ 2_{ÚH} - \sum Závazků\ podniku\ 2_{ÚH} = Vlastní\ kapitál\ podniku\ 2 \\ \hline \sum Aktiv\ nové\ jednotky - \sum Závazků\ nové\ jednotky = Vlastní\ kapitál\ nové\ jednotky \end{array}$$

3.2.1. IAS/IFRS

Spojením podílů se podle IAS 22 rozuměla podniková kombinace, při které akcionáři spojovaných podniků spojují kontrolu nad všemi nebo prakticky nad všemi jejich čistými aktivy a operacemi, aby dosáhli trvalého a vzájemného sdílení rizik a užitků příslušejících spojovanému celku tak, že žádná ze stran nemůže být označena jako nabyvatel.

Metoda sdílení podílů byla tedy obecně určena pro zobrazení účetního řešení výjimečné situace spojení podniků, při němž nebylo možné určit nabyvatele. Jinými slovy všechny zúčastněné strany disponovaly vyrovnanou ekonomickou silou a ani jeden subjekt nebyl schopen koupit toho druhého. Aby došlo k získání kontroly nad novým podnikem, docházelo ke spojení alespoň dvou zúčastněných podniků, resp. jejich vlastníků. Podstata této metody vycházela z předpokladu, že nenastala žádná akvizice a trvalo sdílení rizik a užitků, které existovaly před podnikovou kombinací, tj. kontrola a podíl na moci při ovládání a rozhodování o záležitostech v nově vzniklém podniku spojením budou vyrovnané.

[33] Za náklady vzniklé v souvislosti podnikové kombinace se považují např. registrační poplatky, zprostředkovací poplatky a poplatky za konzultace, pořizovací náklady na opatření informací pro akcionáře, mzdy a jiné náklady spojené se služebním poměrem zaměstnanců vyžadované pro dosažení spojení podniků.

Vzhledem k tomu, že proces spojování podniků nebyl koupí, ale dohodou mezi spojovanými podniky o vyrovnaném spolurozhodování v nové ekonomické jednotce a o společném užívání aktiv a závazků spojených podniků, oceňování podniku nepřicházelo v tomto případě v úvahu. Podnik totiž nebyl přímo, ani nepřímo kupován, docházelo jen k dalšímu pokračovaní společné existence spojených podniků na základě dohody o spojení vlastnických podílů, které byly vloženy do společného fondu. Aby spojování jednotlivých druhů aktiv, závazků a vlastního kapitálu mělo smysl, muselo dojít k přijetí jednotné sady účetních pravidel (sjednocení oceňovacích politik a metod) uvnitř spojovaných podniků. Ve fázi přípravy o případném spojení byly ovšem zúčastněné podniky dobře informovány i o svých reálných hodnotách, protože před spojením podniků zpravidla proběhl audit a podrobná finanční analýza celého podniku, včetně jeho ocenění. Všechny strany měly tyto informace k dispozici, ale vzhledem k tomu, že se tyto informace nepromítaly do účetnictví, ve smlouvě o spojení podniků na základě sdílení podílů se již neobjevily. Mělo se za to, že ocenění vyskytující se v účetních knihách podniků odpovídá realitě, a tudíž položky aktiv, závazků a vlastního kapitálu (podílů) spojovaných podniků byly po spojení do nové jednotky agregovány – konsolidovány v účetních hodnotách. Nebyl důvod k přeceňování, a proto nevznikal ani rozdíl z převzetí podniku – goodwill. Proces spojování probíhal ve dvou fázích:

1. <u>Agregace podílů spojovaných podniků do společného fondu</u>.

$$Vlastní\ kapitál\ podniku\ 1 + Vlastní\ kapitál\ podniku\ 2 = Vlastní\ kapitál\ NOVÉ\ JEDNOTKY$$

2. <u>Agregace aktiv a závazků spojovaných podniků</u>.

$$\begin{array}{c} \sum Aktiv\ podniku\ 1_{ÚH} - \sum Závazků\ podniku\ 1_{ÚH} \\ \sum Aktiv\ podniku\ 2_{ÚH} - \sum Závazků\ podniku\ 2_{ÚH} \\ \hline \sum Aktiv\ NOVÉ\ JEDNOTKY - \sum Závazků\ NOVÉ\ JEDNOTKY \end{array}$$

Po právní stránce se tzv. dohoda o spojení podílů realizovala různými způsoby, např. splynutím, založením společného podniku, prostřednictvím vkladů finančních investic nebo vkladů podniků.[34]

Metoda sdílení podílů byla obsažena ve standardu IAS 22 – Podnikové kombinace. Vyrovnaná pozice spoluovládajících osob byla spíše teoretickou záležitostí knižních publikací. V praxi se s těmito případy šlo setkat jen velice zřídka, a proto bylo použití účetní metody sdílení podílů považováno pouze za výjimečné a této metodě, oproti metodě koupě, nebyla věnována ve standardu příliš velká pozornost. Aby se dosáhlo sdílení rizik a užitků kombinované jednotky a mohla být metoda použita, musely být splněny tři podmínky, které zároveň sloužily jako důkaz, že nebylo možno určit nabyvatele. Podmínky byly:

- vlastníci museli být ochotni své současné podíly (všechny nebo podstatnou většinu kmenových akcií s hlasovacím právem) navzájem směnit či sdružit, resp. vložit do společného fondu,
- reálná hodnota jednoho spojovaného podniku se významně nelišila od reálné hodnoty jiného spojovaného podniku, hodnoty byly stejné a vyrovnané – podniky byly srovnatelné co do velikosti a významu,
- vlastníci podniků zúčastněných v podnikové kombinaci si po jejím provedení zachovali vyrovnané a v principu stejné postavení (hlasovací práva) a podíly jako před ní, ovládání nového spojeného podniku vyžadovalo spolukontrolu a spoluzodpovědnost.

Tyto podmínky vyzdvihovala do popředí především interpretace ke standardu IAS 22 SIC 9 – Rozlišení akvizic a spojení podílů. Protože podmínky nastávaly v praxi pouze ve výjimečných situacích, nebyla metoda sdílení podílů do nově vydaného standardu IFRS 3 v roce 2004 již zahrnuta. To ale neznamená, že by se tato metoda v praxi nepoužívala vůbec. V některých národních úpravách účetních norem stále existuje, už se jen nepovažuje za základní účetní metodu pro podnikové kombinace ve smyslu Mezinárodních účetních standardů. Ani do českých účetních předpisů není metoda

[34] VOMÁČKOVÁ, H.: *Účetnictví akvizicí, fúzí a jiných vlastnických transakcí (vyšší účetnictví)*, 3. aktualizované vydání, Praha: BOVA POLYGON, 2005, strana 106.

zahrnuta, ale pokud si to konkrétní situace žádá (např. vyplyne to z obchodně právní úpravy a navazujících účetních norem), můžeme tuto metodu aplikovat i v českém prostředí.

Při aplikaci metody sdílení podílů nejsou vyvolány další náklady, např. na znalecké ocenění majetku a závazků, což se dá považovat za jednu z jejích hlavních výhod. Další výhoda je velice vítána mezi členy vrcholového managementu nově vzniklého podniku. Jde o to, že při spojení podniků do jednoho subjektu jsou ve vlastním kapitálu spojeného podniku zachovány a vykazovány jeho původní položky, tj. včetně zisku před spojením. Položky v účetních výkazech spojovaných podniků za období, v němž došlo k podnikové kombinaci a ostatních prezentovaných srovnatelných období, se totiž zahrnují do účetních výkazů kombinovaného podniku tak, jako kdyby byly spojeny od počátku nejstaršího zveřejněného období. V historii však díky těmto výhodám, pokud v národních úpravách účetních norem státy netrvaly na splnění výše uvedených tří podmínek, které byly platné v rámci IAS, docházelo často ke zneužívání této metody. Na druhé straně existují i názory, že metoda sdílení podílů není méně nákladná, ba naopak je mnohem dražší, a to protože zjišťování a rozhodování o tom, zda byly splněny podmínky pro její použití, bývá velice pracné a aplikace metody se tím prodražuje.

3.2.2. US GAAP

Aby mohla být použita metoda sdílení podílů, podle standardu APB Opinion 16 – Podnikové kombinace, platného do roku 2001, muselo být splněno současně 12 podmínek, které se v průběhu let postupně vyvinuly. Na rozdíl od pojetí metody sdílení podílů podle IAS/IFRS, nebylo v US GAAP mezi hlavní kritéria pro použití metody zařazeno rovnovážné mocenské postavení všech vlastníků, resp. vyrovnaná spolukontrola, spoluovládání a spoluzodpovědnost. Podmínka spolukontroly obsažená v IAS byla v podstatě vykompenzována předpokladem uchování a udržení dosavadních vlastníků minimálně z 90 %. To však neznamenalo automatické zachování a pokračování dosavadní vlastnické struktury. Přestože došlo k zachování stávajících vlastníků, mohlo se stát, že metodou sdílení podílů došlo k získání

rozhodujícího vlivu jedním z vlastníků a na druhé straně ke ztrátě a k poklesu podílu, třeba až na minoritní podíl, u druhého vlastníka.

12 povinných podmínek vyplývajících z APB Opinion 16 pro použití metody sdílení podílů bylo:

Podmínky spojujících se společností

1. Dvouletá samostatnost – všechny společnosti zúčastněné v kombinaci jsou samostatné a v průběhu dvou let před zahájením realizace plánu podnikové kombinace nebyly dceřinou společností nebo divizí jiné kombinující jednotky.
2. Nezávislost (pravidlo 10 %) – kombinující jednotky jsou na sobě nezávislé a od zahájení realizace plánu podnikové kombinace do jejího provedení jedna společnost ve druhé nevlastnila více jak 10 % podíl.

Podmínky chování sdílených podílů

3. Jediná transakce (během 1 roku) – podniková kombinace musí být provedena do jednoho roku od zahájení realizace plánu, a to v jediné transakci.
4. Výměna kmenových akcií (pravidlo 90 %) – po realizaci kombinace emitující společnost musí získat všechna čistá aktiva druhé kombinující společnosti nebo alespoň 90 % jejích kmenových akcií, jejichž vlastníkům byly umožněny stejná práva jako většinovým akcionářům.

Pro vysvětlení této podmínky uvedu příklad testování této podmínky:

Společnost Alfa, a.s. (= emitent) a společnost Omega, a.s. (kombinující společnost) se v lednu 1998 rozhodly provést vzájemnou podnikovou kombinaci a zahájily realizaci plánu, při které se dohodly na sdílení (výměně) svých kmenových akcií v poměru dvě akcie společnosti Omega za jednu akcii společnosti Alfa. Alfa již tou dobou vlastnila 150 kusů akcií z celkového počtu 2500 vydaných akcí v oběhu společnosti Omega, zatímco Omega vlastnila pouze 50 akcií společnosti Alfa. Před provedením podnikové kombinace, v březnu 1998, Alfa nakoupila dalších 70 akcií Omegy (z celkového množství 2500 kusů). V dubnu 1998 bylo uskutečněno

spojení obou podniků a 1000 akcií Alfy bylo směněno za 2000 akcií Omegy (nebyly majetkem Alfy). Splnila tato podniková kombinace „pravidlo 90 %“?

Suma akcií v oběhu společnosti Omega……2500
Akcie Omegy získané Alfou při kombinaci……..2000
Akcie vydané Alfou při kombinaci……...1000
Akcie Omegy vlastněné Alfou před datem zahájení plánu a realizací podnikové kombinace…….150
Akcie Omegy zakoupené Alfou mezi datem zahájení plánu a realizací kombinace……....70
Akcie Alfy vlastněné Omegou před datem zahájení plánu a realizací podnikové kombinace…… 50
- Ekvivalentní podíl akcií (2000/1000*50)…….100
Akcie Omegy vlastněné jinými osobami než Alfou (2500-2000-150-70)…....280
Celkový počet akcií a ekvivalentního podílu akcií, u nichž se nepředpokládá jejich výměna v kombinaci (150+70+100+280)……...600
Celkový počet akcií společnosti Omega, u nichž se předpokládá výměna v kombinaci (2500-600)……...1900
90% test (1900/2500)*100……...76 %

Podle výše uvedené kalkulace, kritérium sdílení alespoň 90 % kmenových akcií nebylo dodrženo a metoda sdílení podílů by nemohla být v podnikové kombinaci použita, protože celkový počet sdílených akciích společností Alfa a Omega čítá pouhých 76 %.

5. Žádné změny ve vlastním kapitálu (2 roky) – dva roky před zahájením realizace podnikové kombinace až do jejího uskutečnění nedošlo k žádným změnám ve vlastním kapitálu, který připadal na kmenové akcie.
6. Nabývání vlastních akcií – zúčastněné subjekty mohou nabývat vlastní akcie jen v případě, že neměly spojitost s podnikovou kombinací, resp. byly použity za jiným účelem např. pro akciové opce, kompenzační plány atd.

7. Žádné změny v akciovém podílu – podíl kmenového akcionáře vůči ostatním kmenovým akcionářům zůstane zachován a žádní akcionáři nejsou připraveni o svá práva.
8. Vykonatelnost hlasovacích práv – všechna hlasovací práva kmenových akcií vydané emitující společností musí být vykonatelná okamžitě po uskutečnění podnikové kombinace.
9. Ukončení podnikové kombinace – kombinace musí být ukončena k datu, kdy byl splněn plán podnikové kombinace, nemohlo být uvažováno o případných dalších dohodách následujících po datu realizace podnikové kombinace.

Podmínka absence naplánovaných transakcí

10. Neumožnění znovunabytí vlastních akcií – nesmí existovat žádná dohoda mezi kombinujícími společnostmi o nabytí či vzetí z oběhu vlastních akcií, které byly emitovány za účelem uskutečnění podnikové kombinace.
11. Žádná smlouva zvýhodňující původní akcionáře – po provedení kombinace nesmí být uzavřena kombinovanou společností smlouva s původními akcionáři společností, která by byla zajištěna vydanými akciemi pro podnikovou kombinaci a poskytovala by jim finanční výpomoc.
12. Neexistence plánu pozbytí aktiv během dvou let – nesmí existovat plán pozbytí podstatné části aktiv kombinované společnosti v době dvou let od vykonání podnikové kombinace s výjimkou pozbytí aktiv běžným prodejem v souvislosti s pokračováním účetní jednotky nebo pozbytí duplicitního zařízení a vybavení či nadbytečné kapacity.

Jestliže nebyla splněna některá z dvanácti uvedených podmínek, metoda sdílení podílů nesměla být použita. Byla aplikována metoda koupě a podle APB Opinion 17 byl vykázán příslušný goodwill.

Před formulací některých podmínek v APB 16 byly nalezeny v účetních pravidlech mezery, které umožnily společnostem použít pro podnikové kombinace metodu sdílení podílů a následně odkoupit zpět své kmenové akcie. Konečným výsledkem

bylo, že nabývající společnost zakoupením za hotovostní peněžní prostředky získala cílovou společnost, ale v účetnictví vykázala transakci v nízkých historických účetních hodnotách. Uvedu příklad.

Společnost A chce koupit společnost B za 10 milionů dolarů v době, kdy se její akcie prodávají za 10 dolarů za akcii. Místo toho, aby společnost A zaplatila společnosti B 10 milionů v hotovosti a byla nucena aplikovat účetní metodu koupě, se společnost A rozhodne použít metodu sdílení podílů. Jsou splněny všechny podmínky pro použití metody poolu a emise kmenových akcií proběhne v pořádku. Společnosti se spojí, dojde ke konsolidaci aktiv a pasiv v účetních hodnotách a zároveň k rozmělnění čistého jmění z důvodu nové emise kmenových akcií. O něco později je ale 1 milion kmenových akcií vydaných pro podnikovou kombinaci společností vykoupen zpět za původně uvažovaných 10 milionů. Tím fakticky dojde k nákupu společnosti B společností A. Společnost A se v tomto okamžiku prakticky stává nabyvatelem společnosti B a pro tento typ podnikové kombinace by měla být použita metoda koupě. Přesto položky aktiv a pasiv po spojení společností budou vykázány v účetních hodnotách a rovněž dojde k likvidaci rozmělnění čistého jmění společnosti.

Kdyby šlo o opačný postup. Společnost A by za 10 milionů v hotovosti nakoupila ještě před spojením se se společností B 1 milion svých vlastních akcií. Poté co by došlo ke spojení se společností B, při níž by byla použita metoda sdílení podílů, by společnost A zpětně nakoupené akcie znovu vydala akcionářům této společnosti. Tím by dosáhla spojení podniků bez použití metody koupě, vykázání aktiv a pasiv v účetních hodnotách, a to bez rozmělnění čistého jmění.

Bohužel ani výše uvedené podmínky ovšem nedokázaly přesně odlišit podstatu podnikové kombinace a byly často obcházeny. Tak vznikaly nerovné podmínky na trhu akvizicí a fúzí. Docházelo k tomu, že na velmi podobné transakce s podniky byly aplikovány různé účetní metody, což omezovalo srovnatelnost vykázaných informací v účetních výkazech jednotlivých společností. Podniky, které nebyly schopné splnit všech 12 podmínek a nemohly použít metodu sdílení podílů, se cítily oproti jiným podnikům poškozeny a znevýhodněny. Při použití účetní metody sdílení

podílů spojený podnik totiž zpravidla dosahoval vyšších vykázaných zisků než při použití metody koupě. Bylo to způsobeno hlavně tím, že metoda koupě požadovala vykázání investice v reálných hodnotách, zatímco při uplatnění metody sdílení podílů dochází k převzetí majetku a závazků v účetních hodnotách, které jsou zpravidla nižší než jejich reálné hodnoty. Převzatá aktiva jsou odpisována z nižších cen, nižší odpisy znamenají nižší náklady a nižší náklady znamenají vyšší vykázaný zisk. Zároveň, protože nedochází k přecenění majetku a závazků, nevzniká ani žádný goodwill, který by se musel odpisovat do nákladů, čímž by se hospodářský výsledek dále snižoval. Výše hospodářského výsledku je důležitá nejen pro finanční ředitele společností, kteří jsou podle tohoto kritéria i hodnoceni, ale v americkém prostředí především pro podnik jako takový. Na rozdíl od evropských podniků, které se spoléhají při obstarávání potřebných finančních zdrojů hlavně na bankovní sektor a kvůli úzkému propojení finančního a daňového účetnictví se snaží o vykázání, co nejnižších hospodářských výsledků, aby nemusely platit vysoké daně. Americké společnosti získávají potřebný kapitál pro provoz svého podnikání převážně na kapitálových trzích a hlavním lákadlem pro investory je právě výše vykázaných zisků.

Dokonce i provedená studie „*Purchase, Pooling, and Equity Analysts' Valuations Judgement*"[35], jenž byla prezentována v časopisu The Accounting Review v červenci 2000, potvrdila, že vybraná metoda pro účetní řešení podnikových kombinací může ovlivnit úsudky a odhady finančních analytiků při stanovení cen akcií společností. Ukázalo se, že hodnoty akcií by byly při aplikaci metody sdílení podílů výrazně vyšší, než kdyby byla na stejné podnikové kombinace použita účetní metoda koupě s odpisováním goodwillu na systematickém základě. Vyžadovaná amortizace goodwillu a její nepříznivý vliv na zisky podniků znamená, že zisk na akcii, který je hlavním měřítkem výkonnosti podniků, na nějž investoři a analytici silně spoléhají, je díky odpisům výrazně zkreslen a znehodnocen po mnoho let.

---

[35] Viz ZELENKA, V.: *Dopady vlivu účetních metod na úsudek analytiků – inspirace článkem „Metoda koupě, metoda sdílení podílů a odhady hodnot akciovými analytiky" autorů Hopkinse, Houstona a Peterse*. Český finanční a účetní časopis, roč. 2007, č. 4, s. 62 – 66.

Přestože použitím účetní metody sdílení podílů spojený podnik zpravidla vykázal vyšší zisk a tato metoda byla až do roku 2001 uznávána jako základní účetní metoda pro podnikové kombinace, nebyla nikdy tak populární jako metoda koupě. Hlavním důvodem nedostatku její popularity bylo potenciální rozmělnění (zředění) zisků kvůli zvýšenému množství kmenových akcií v oběhu, které bylo potřeba, aby byla provedena příslušná podniková kombinace.

Tabulka 1: Srovnání četnosti použití metody sdílení podílů a metody koupě pro podnikové kombinace v letech 1991 – 1994

Použité metody	1991	1992	1993	1994
Metoda sdílení podílů	16	17	21	19
Metoda koupě	160	182	200	215
Celkem	176	199	221	234

Zdroj: Ohio CPA Journal: *Looping: Going ... Going ... Gone?*, 1997. Dostupné na: http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:NmiivmpXhU4J:www.wiley.com/college/schroeder/0471379549/pdfs/mountain_j.doc+POOLING:+GOING+...+GOING+...+GONE%3F+,+By:+Spero,+Abba,+Kreiser,+Larry,+Ohio+CPA+Journal,+07498284,+Feb97,+Vol.+56,+Issue+1&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESjg5CI4iqvwzHKC9x_CgAgCf-Av9ZhO0hMsTeizGxoa6NX6T5sMzGCzNtrUrOQ9RvVmQ-Yzp2gNRj3aZ1VgA6DCxGrY6uoZIEEiPklQfF92utSEmlLYAjSm7rUNFZg2YUBnPPT8&sig=AHIEtbQcEZ2WEERzjrihFsubu0TJIG1I0A

Metoda sdílení podílů pro podnikové kombinace v sobě skrývala mnohá úskalí. Největším problémem byla možnost vzniku zkreslení a vykázání nesrovnatelných informací v účetních výkazech. Pro zvýšení kvality účetního výkaznictví a zlepšení souladu US GAAP s Mezinárodními účetními standardy se nakonec FASB v srpnu roku 1996 rozhodla zahájit nový projekt vztahující se na podnikové kombinace a 7. září roku 1999 byl zveřejněn nový velice kontroverzní koncept standardu *Exposure Draft of a Proposed Statement of Financial Accounting Standards – Business Combinations and Intangible Assets*, který rušil metodu poolu. Na místo metody sdílení podílů FASB přikazovala povinně používat metodu koupě, která na rozdíl od metody sdílení podílů vyžadovala po společnostech vykazování akvizičního rozdílu – goodwillu. Ve prospěch tohoto rozhodnutí tehdejší předseda FASB Edmund L. Jenkins řekl, „*Věříme, že účetní metoda koupě poskytne investorům lepší informace o prvotních nákladech transakce a v průběhu času i o výsledcích akvizice než účetní metoda sdílení podílů.*“

Kritika návrhu na sebe nenechala však dlouho čekat. Během čtyřdenního procesu, kdy se veřejnost mohla vyjadřovat a komentovat nově vzniklý návrh standardu, přišlo Radě (FASB) téměř 200 dopisů s komentáři. Někteří tvrdili, že povinné použití metody koupě podstatně zabrání silnému ekonomickému růstu americké ekonomiky. Síla expanze tkví v možnosti aplikace strategické metody sdílení podílů, která je silným taktickým nástrojem v podnikových kombinacích. Proti návrhu vystoupila např. i Americká asociace bankéřů (ABA – the American Bankers Association). *„Bankovní průmysl je velice znepokojen ztrátou poolingu, protože účetní metoda koupě by poskytovala pro určité typy podnikových kombinací zavádějící informace o budoucích předpokládaných čistých peněžních tocích.“,* řekl předseda Účetního výboru ABA Mike Hughey. *„Pooling lépe odráží dlouhodobé zájmy akcionářů a výkonnost spojené jednotky.“* Podniky z elektronického a technologického průmyslu se rovněž vložily do kritiky. Tvrdily, že ponechání pouze metody koupě utlumí podnikatelského ducha a přispěje ke zhoršení dlouhodobé prosperity země.

Společnost Merrill Lynch[36] potvrzovala, že podnikové kombinace a akvizice zásadně ovlivňují americkou ekonomiku a jsou klíčovou hnací silou efektivnosti, rozvoje inovací a budování společných podniků, které jsou charakteristické pro rychle rostoucí ekonomiku. Proto vše, co by mohlo podporovat a usnadňovat procesy spojován podniků, jako je např. metoda sdílení podílů, by měly být zachovány. Důkazem jí byla studie, která srovnávala počet akvizic v USA s počtem akvizic v Evropě a Asii provedených během roku 1998 (viz Tabulka 2).

Tabulka 2: Srovnání počtu podnikových kombinací a akvizic v roce 1998

	Počet akvizic	Celková hodnota ($)
USA	11.400	1 620 mld.
Evropa	5.485	510 mld.
Asie	2.001	60 mld.

[36] Bank of America Merrill Lynch, založená 6. ledna 1914, je jednou z divizí investičního bankovnictví a správce majetku banky Bank of America. Patří mezi největší brokerské společnosti a investiční banky na světě. Merrill Lynch poskytuje služby na kapitálových trzích, investiční bankovnictví a poradenské služby, správu majetku, správu aktiv, pojišťovnictví, bankovnictví a souvisejících finančních služeb po celém světě. V důsledku finanční krize byla banka v roce 2009 ovládnuta a spojena s Bank of America.

Zdroj: FASB: Pooling-of-Interests Accounting and High Growth Economy Companies: A Paper Examining the Practical and Theoretical Shortcomings In the Case for Altering Current Accounting Practices, 1999. Dostupné na: http://www.wallman.com/pdfs_etc/fasb.pdf

Jak je vidět v tabulce, počet akvizic v USA byl více jak jedenkrát větší než počet akvizic uskutečněných v Evropě. U Asie byla situace ještě mnohem dramatičtější. Na území Asie se realizovalo pětkrát méně akvizic než v USA, pokud bychom transakce měřily v absolutních hodnotách – amerických dolarech, americké akvizice převýšily akvizice asijské dvacet sedmkrát.

Na druhé straně rychle rostoucí ekonomika je založena na vědomostní bázi. Spoléhá na aktiva jako jsou patenty, obchodní značky a duševní kapitál. Je poháněná obrovským objemem menších nebo nových podnikání. Zvýšený význam znalostí a vědomostí znamená, že čistý kapitál nehmotných aktiv (např. vzdělávání, výzkum a vývoj) roste mnohem rychleji než hmotný kapitál (jako jsou např. budovy a stroje). Hodnota společnosti je stále více spojena s nehmotnými aktivy. Nehmotná aktiva se stávají alespoň tak důležitá jako aktiva hmotná a větší podíl hmotného kapitálu je založen na nehmotných výstupech. Vypovídá o tom i fakt, že objem produkce americké ekonomiky měřené v tunách vyprodukovaných výrobků jsou zhruba ve stejné výši jako býval ve století předešlém, ale jeho skutečná ekonomická hodnota je dvacetkrát vyšší. Potvrzuje to i statistika Ministerstva obchodu, která ukazuje, že téměř 30 % HDP Spojených států v roce 1998 tvořily tři na znalosti náročná průmyslová odvětví – finanční služby, informační technologie a farmaceutický průmysl. Metoda sdílení podílů, na rozdíl od metody koupě, však vykazování nově identifikovatelných nehmotných aktiv při podnikové kombinaci neumožňovala. Zastánci poolingu se však bránili tím, že rozpoznat nehmotná aktiva, oddělit je od aktiv ostatních a spolehlivě kvantifikovat jejich reálnou hodnotu podle požadovaných tradičních účetních principů je velice obtížné. Pouhým vykázáním však problémy s nehmotnými aktivy nekončí. Hned poté následuje otázka, jak s nimi má být zacházeno po jejich rozpoznání? Snižovat hodnotu systematickým odpisováním a zkreslovat tím výsledek hospodaření? Nebo je neodpisovat vůbec? Jak potom ale zachytit snížení či zvýšení jejich hodnoty? Velká řada sporných a diskutabilních otázek stála na straně odpůrců zrušení metody sdílení podílů.

Díky poolingu také v minulosti došlo jednoznačně k podnikovým kombinacím, které umožnily rychlejší přístup veřejnosti k cenným novinkám. Je těžké objektivně říct, zda by se ty transakce uskutečnily, kdyby nebylo možné použít metodu sdílení podílů. Ale je možné určit, jaké zlepšení přinesly a podat důkaz o tom, že kdyby místo metody sdílení podílů byla na tyto kombinace aplikována metoda koupě, byl by vykázán ohromný goodwill (viz Tabulka 3).

Tabulka 3: Přehled významných podnikových kombinací, na které byla aplikována metoda sdílení podílů a které přinesly urychlení přístupu veřejnosti k důležitým inovacím

Nabyvatel	Získaný podnik	Inovace	Pořizovací cena ($)	Důkaz o rozsáhlé velikosti goodwillu ($)
Microsoft	WebTV	Umožnění jednoduchého přístupu na internet přes televizní přijímač.	425 mil.	Odhadovaná hodnota WebTV byla 85 mil.
Cisco	Cerent	Vývoj nové generace optických přenosových produktů umožňující zrychlený přesun z tradičních obvodových sítí do celulárních a paketových sítí.	6,9 mld.	Prodejní cena byla stanovena jako 700-ti násobek předešlých šesti měsíčních zisků společnosti Cerent
Cisco	Geotel	Vývoj softwaru umožňujícího dodávat integrovaná data a hlasy call centrům přes internet a telefonní systém k zakaznickým servisům v místě distribuce.	2 mld.	Krátce před spojením byl Goetel oceněn na 650 mil.
Yahoo	Broadcast.com	Umožnění chodu živého vysílání (nebo na požádání audio a video programů) přes internet	5,7 mld.	Rok před spojením ztratilo Broadcast.com 16 mil.

Zdroj: FASB: Pooling-of-Interests Accounting and High Growth Economy Companies: A Paper Examining the Practical and Theoretical Shortcomings In the Case for Altering Current Accounting Practices, 1999. Dostupné na: http://www.wallman.com/pdfs_etc/fasb.pdf

Zrušení metody sdílení podílů by nijak zvlášť neovlivnilo podnikové kombinace v mnohých průmyslových odvětvích, ale u odvětvích týkajících se např. počítačových online služeb nebo datových sítí by její zrušení bylo velice citelně znatelné.

Nakonec, z důvodu vznikajících nesrovnalostí v účetních výkazech, zvýhodňování určitých subjektů a zvýšeného „hraní si“ s použitím metody sdílení podílů, byl návrh FASB přijat a v červenci roku 2001 po vydání standardů SFAS 141 – Podnikové kombinace a SFAS 142 – Goodwill a jiná nehmotná aktiva (v platnosti byly i interpretace vydané AICPA, FASB, EITF a SEC) byla metoda sdílení podílů pro použití podnikových kombinací v rámci US GAAP zrušena.

3.3. Účetní metoda nové jednotky, nového startu (*new entity method, fresh start method*)

Při účetní metodě nové jednotky se má za to, že nabývající podnik, který vznikl spojením podniků, je novou jednotkou. Nová jednotka vznikla okamžikem spojení. Nově oceněné podniky včetně jejich aktiv a závazků (čistých aktiv) jsou přebírány novou jednotkou. Za převzaté podniky vydává nová jednotka přímým vlastníkům své akcie a podíly. Nově vzniklá jednotka si fakticky kupuje podniky všech zúčastněných společností za hodnotu jejich čistých aktiv a nabývá nad nimi vliv. Nová jednotka nemůže vykazovat předakviziční zisky. Na rozdíl od metody koupě, která přeceňuje pouze čistá aktiva nabývané účetní jednotky, metoda nové jednotky požaduje ocenění aktiv a závazků všech kombinujících společností v reálných hodnotách k datu kombinace.

Zjišťování reálných hodnot aktiv a závazků, do kterého se promítá i silná míra subjektivního hodnocení, je jedním z kritických částí této metody. Může být velice problematické, časově náročné a díky tomu je metoda velmi náročná na peněžní prostředky.

Za zmínku určitě stojí i vznik případného rozdílu z převzetí. Přestože existuje možnost, že goodwill při metodě nové jednotky vznikne, pravděpodobnost je velice malá. Jde spíše o teoretický případ. Koncepce metody vychází z předpokladu, že „nabyvatel“, resp. nově vzniklý podnik spojením, si pořídí ostatní jednotky účastnících se podnikové kombinace za hodnotu jejich čistých aktiv. V podstatě pořizovací cena podnikové kombinace se rovná hodnotě převzatých čistých aktiv kombinovaného podniku a tak žádný akviziční rozdíl nevzniká (je nulový).

$$\begin{array}{c} \check{C}istá\ aktiva\ v\ reálné\ hodnotě - \left(\sum aktiv_{ÚH} - \sum závazků_{ÚH}\right) = Rozdíl = 0 \\ \check{C}istá\ aktiva\ v\ reálné\ hodnotě - \left(\sum aktiv_{ÚH} - \sum závazků_{ÚH}\right) = Rozdíl = 0 \\ \hline \sum \check{C}istých\ aktiv_{RH} = \sum\left(\sum aktiv_{ÚH} - \sum závazků_{ÚH}\right) \end{array}$$

Metoda nové jednotky měla být aplikována na případy podnikových kombinací, při nichž nebylo možné určit nabyvatele. Hlavním cílem první fáze konvergenčního procesu IASB a FASB bylo mezinárodní sbližování účetních metod pro podnikové kombinace. Vzhledem k tomu, že účetní metoda nové jednotky nebyla aktuálně používaná v žádné jurisdikci, nebylo ani žádoucí ji do standardů zapracovat. Přesto IASB nevyloučila její použití na některé typy kombinací v následujících fází projektu podnikových kombinací. Poznamenala však, že podnikové kombinace, na které by měla být metoda nové jednotky aplikována, nemusí nutně odpovídat kombinacím, které by byly podle IAS 22 klasifikovány jako spojení podílů a na které by byla použita metoda sdílení podílů. Proto metoda sdílení podílů v IAS 22 nemohla být jednoduše nahrazena metodou nové jednotky.

Kdybychom se na to podívali z druhé strany, v minulosti se metoda sdílení podílů považovala za vhodnou alternativu, namísto metody koupě, pro účetní řešení spojování podniků, při nichž žádná z kombinujících jednotek nezískala kontrolu nad druhou kombinující jednotkou. Při aplikaci těchto dvou metod však vznikaly mezi vykazovanými účetními informacemi výrazné odlišnosti. To vedlo k možnosti vzniku arbitrážního chování podniků a spekulacím v rámci účetního zobrazení podnikových kombinací. Metoda nové jednotky je fakticky rozšířením metody koupě, a proto při výměně metody sdílení podílů za metodu nové jednotky jako vhodné alternativy pro vykazování podnikových kombinací, by pravděpodobnost zniku různých podnětů pro spekulativní chování a arbitráž byla jistě menší.

IASB nakonec rozhodla, že všechny potenciální výhody metody nové jednotky pro některé kombinace vzájemných společností by byly převáženy nevýhodou vykazování nesrovnatelných informaci v důsledku existence dvou účetních metod. Proto nezahrnula metodu nové jednotky ani do nového standardu IFRS 3, ani do jeho novelizace z roku 2008.

Obdobné důvody a analogický postup při řešení přijetí či nepřijetí metody nové jednotky jako v Mezinárodních účetních standardech by se dal sledovat i při tvorbě a novelizacích amerických standardů US GAAP. Účetní metoda nové jednotky byla historicky sice uznávána jako jedna ze tří všeobecně uznávaných metod pro podnikové kombinace, její aplikace však nebyla v praxi jako jediná nikdy schválena.

4. Praktická aplikace účetních metod pro podnikové kombinace

4.1. Příklad 1

Metoda koupě (*purchase method*)

Předpokládejme, že společnost Start chce koupit společnost Cíl za 250.000 dolarů (v akciích).

Společnost Start musí přecenit aktiva a závazky společnosti Cíl na jejich reálnou hodnotu (*fair value*) k datu akvizice, identifikovat a ocenit nově vzniklá aktiva a pasiva (nehmotná aktiva – např. interní databáze klientů, cizí kapitál – např. identifikace podmíněných závazků), která společnost Cíl nemohla vykazovat ve svém vlastním účetnictví. Vzniklý oceňovací rozdíl mezi reálnými a účetními hodnotami aktiv a závazků u společnosti Cíl se vykáže jako položka ve vlastním kapitálu. Rozdíl mezi pořizovací cenou a reálnou hodnotou čistých aktiv (aktiva – závazky) musí být vykázán jako goodwill (popř. jako šťastná koupě).

Aktiva	**Rozvaha společnosti Start před akvizicí (ÚH)**	**Rozvaha společnosti Cíl před akvizicí (ÚH)**	**Rozvaha společnosti Cíl po přecenění k datu akvizice (RH)**	**Konsolidovaná rozvaha**
Patent			25 000	25 000
Obchodní značka			15 000	15 000
Goodwill		12 000	12 000	163 000
Stroje a zařízení (netto hodnota)	250 000	35 000	50 000	300 000
Zásoby	140 000	10 000	9 000	149 000
Směnky k inkasu	55 000			55 000
Pohledávky	90 000	8 000	8 000	98 000
Peníze	260 000	6 000	6 000	16 000
Aktiva celkem	795 000	71 000	125 000	821 000
Pasiva				
Základní kapitál	460 000	42 000	42 000	460 000
Ostatní vlastní kapitál (oceňovací rozdíl)			57 000	
Závazky	165 000	14 000	14 000	179 000

Směnky k úhradě	170 000	15 000	12 000	182 000
Pasiva celkem	795 000	71 000	125 000	821 000

Pořizovací cena akvizice se rovná 250 000. Hodnota čistých aktiv v reálné hodnotě činí 99 000 [125 000 – (14 000 + 12 000)]. Při této podnikové kombinaci vzniká rozdíl z převzetí, tzv. goodwill ve výši 151 000 (250 000 – 99 000). V konsolidované rozvaze se však v položce goodwill objeví částka 163 000, protože dojde ještě k jeho k agregaci s goodwillem společnosti Cíl (151 000 + 12 000). Základní kapitál po spojení podniků bude vykázán v hodnotě 460 000, tj. v hodnotě základního kapitálu společnosti Start (nabyvatele) k datu akvizice. Rovněž dojde u nabyvatele ke snížení aktiv (peněžních prostředků) o 250 000, které představují platbu za nabytý podnik (260 000 – 250 000 = 10 000). Z toho vyplývá, že stav peněz v konsolidované rozvaze bude 16 000 (10 000 + 6 000).

Metoda sdílení podílů (*pooling of interests method*)

Předpokládejme, že společnost Start nechce koupit společnost Cíl, ale dohodne se s ní na spojení podílů.

Vykazování účetních informací pomocí metody sdílení podílů se dá považovat prakticky za nejjednodušší řešení ze všech tří metod. Dochází k pouhé agregaci jednotlivých rozvahových položek spojovaných podniků Start a Cíl bez jakéhokoliv přeceňování. Nově vzniklý subjekt po spojení podniků Start a Cíl vykazuje pouze goodwill, který existoval již před akvizicí.

Aktiva	**Rozvaha společnosti Start před akvizicí (ÚH)**	**Rozvaha společnosti Cíl před akvizicí (ÚH)**	**Konsolidovaná rozvaha**
Patent			
Obchodní značka			
Goodwill		12 000	12 000
Stroje a zařízení (netto hodnota)	250 000	35 000	285 000
Zásoby	140 000	10 000	150 000
Směnky k inkasu	55 000		55 000
Pohledávky	90 000	8 000	98 000
Peníze	260 000	6 000	266 000

Aktiva celkem	795 000	71 000	866 000
Pasiva			
Základní kapitál	460 000	42 000	502 000
Ostatní vlastní kapitál (oceňovací rozdíl)			
Závazky	165 000	14 000	179 000
Směnky k úhradě	170 000	15 000	185 000
Pasiva celkem	195 000	71 000	866 000

Metoda nové jednotky *(new entity method)*

Předpokládejme, že společnost Start se spojí se společností Cíl, a bude na podnikovou kombinaci aplikovat metodu nové jednotky.

Nejenže při aplikaci této metody musí dojít k datu kombinace k přecenění aktiv a závazků společnosti Cíl (nabývaný podnik), musí rovněž dojít k přecenění všech aktiv a závazků společnosti Start (nabyvatel). Případný rozdíl mezi reálnou hodnotou čistých aktiv společnosti Start a reálnou hodnotou čistých aktiv společnosti Cíl musí být vykázán jako goodwill.

Aktiva	**Rozvaha společnosti Start před Akvizicí (ÚH)**	**Rozvaha společnosti Start po přecenění k datu akvizice (RH)**	**Rozvaha společnosti Cíl před akvizicí (ÚH)**	**Rozvaha společnosti Cíl po přecenění k datu akvizice (RH)**	**Konsolidovaná rozvaha**
Patent				25 000	25 000
Obchodní značka				15 000	15 000
Goodwill			12 000	12 000	163 000
Stroje a zařízení (netto hodnota)	250 000	300 000	35 000	50 000	350 000
Zásoby	140 000	140 000	10 000	9 000	149 000
Směnky k inkasu	55 000	55 000			55 000
Pohledávky	90 000	90 000	8 000	8 000	98 000
Peníze	260 000	260 000	6 000	6 000	16 000
Aktiva	795 000	845 000	71 000	125 000	871 000

celkem					
Pasiva					
Základní kapitál	460 000	460 000	42 000	42 000	460 000
Ostatní vlastní kapitál (OR)		50 000		57 000	50 000
Závazky	165 000	165 000	14 000	14 000	179 000
Směnky k úhradě	170 000	170 000	15 000	12 000	182 000
Pasiva celkem	795 000	845 000	71 000	125 000	871 000

Stejně jako u společnosti Cíl, je u společnosti Start nejprve na straně pasiv ve vlastním kapitálu vytvořena nová položka – oceňovací rozdíl, která vyplývá z povinného přecenění obou zúčastněných společností. Následně jsou přeceněné rozvahy společností agregovány do konsolidované rozvahy. Díky odlišné hodnotě pořizovací ceny (250 000) a přebíraných čistých aktiv společnosti Cíl (99 000), vzniká i v tomto případě goodwill, a to ve stejné hodnotě jako u metody koupě (151 000). V konsolidované rozvaze bude tento rozdíl agregován s goodwillem společnosti Cíl (151 000 + 12 000). Celková hodnota konsolidované rozvahové položky goodwill bude tedy 163 000. Základní kapitál po spojení podniků bude vykázán v hodnotě 460 000, tj. v hodnotě základního kapitálu společnosti Start (nabyvatele) k datu akvizice. Rovněž dojde u nabyvatele ke snížení aktiv (peněžních prostředků) o 250 000, které představují platbu za nabytý podnik (260 000 – 250 000 = 10 000). Z toho vyplývá, že stav peněz v konsolidované rozvaze bude 16 000 (10 000 + 6 000).

Bilanční sumy se u jednotlivých metod vzájemně liší. Nejvyšší bilanční suma bude vykázána samozřejmě při metodě nové jednotky. Důvodem je přeceňování čistých aktiv obou zúčastněných společností. Nejnižší částku naopak najdeme u metody sdílení podílů, kde k přecenění na reálné hodnoty nedojde ani u jedné ze společností.

Konsolidovaný výkaz zisků a ztrát

	Metoda koupě	Metoda spojení podílů	Metoda nové jednotky
Výnosy	500 000	500 000	500 000
Náklady na zboží a služby	340 000	340 000	340 000
Hrubá marže	160 000	160 000	160 000
Další náklady			
Odpisy hmotných aktiv 1)	75 000	71 250	87 500
Odpisy nehmotných aktiv 2)	12 150	300	12 150
Ostatní náklady	80 000	80 000	80 000
Další náklady celkem	167 150	151 550	179 650
ZISK	- 7 150	8 450	- 19 650

1) Při odpisování konsolidovaných hmotných aktiv budu předpokládat použití lineární metody odpisování, dobu životnosti aktiva 4 roky a nulovou zbytkovou hodnotu. Potom:

   – odpis hmotných aktiv při metodě koupě bude $ 75 000 (300 000/4 = 75 000),
   – odpis hmotných aktiv při metodě sdílení podílů bude $ 71 250 (285 000/4 = 71 250),
   – odpis hmotných aktiv při metodě nové jednotky bude $ 87 500 (350 000/4 = 87 500).

2) Při odpisování konsolidovaných nehmotných aktiv předpokládám použití lineární metody odpisování, nulovou zbytkovou hodnotu, dobu životnosti patentu a obchodní značky 10 let. Protože maximální doba odpisování goodwillu do roku 2004 v rámci IAS/IFRS byla 20 let, budu předpokládat, že se goodwill odpisuje právě 20 let.

   – odpis nehmotných aktiv při metodě koupě bude $ 12 150 (25 000 + 15 000)/10 + 163 000/20 = 12 150,
   – odpis nehmotných aktiv při metodě sdílení podílů bude $ 300

(12 000/20 = 300),

- odpis nehmotných aktiv při metodě nové jednotky bude $ 12 150 (25 000 + 15 000)/10 + 163 000/20 = 12 150.

Jak můžeme vidět ve výkazu zisků a ztrát, nejlepšího výsledku hospodaření bude dosaženo při použití metody sdílení podílů. Při aplikaci zbývajících dvou metod bude v našem případě vykázána dokonce ztráta. Příčinnou jsou odpisy. Čím vyšší bude hodnota konsolidovaných aktiv, tím vyšší budou odpisy. Čím vyšší budou odpisy zúčtovávané do nákladů, tím nižší bude vykázaný zisk. Nejhůře na tom bude spojený podnik při aplikaci metody nové jednotky, a to z důvodu povinného přeceňování aktiv a závazků u všech zúčastněných společností na reálné hodnoty.

Pro zjednodušení v celém příkladu neuvažuji vznik odložené daně, která by v praxi zpravidla vyplynula z přechodných rozdílů vzniklých při podnikové kombinaci. Odložený daňový závazek či odložená daňová pohledávka by byly vykázány až v konsolidované rozvaze k datu kombinace. Podle standardu IAS 12 – Daně ze zisku by se daň zaúčtovala jako identifikovatelné aktivum nebo závazek a na druhé straně by ovlivnily výši goodwillu nebo štastné koupě.

4.2. Příklad 2[37]

1. září 1999, společnost SONO, a.s. vydala 17 000 kmenových akcií (nominální hodnota kmenové akcie činila $1, tržní hodnota akcie byla $10) za všechny kmenové akcie společnosti TENTA, které měla v oběhu. Celkové náklady za provedení podnikové kombinace zaplacené společností SONO tvořily:

– Přímé náklady podnikové kombinace	21 000
– Náklady za registraci a emisi kmenových akcií	14 000
Celkové náklady spojené s podnikovou kombinací činily	35 000

Metoda koupě

[37] Autorem příkladu 2 je autorka. Inspirací jí však byl příklad dostupný na: http://acct.tamu.edu/smith/purpool/apb16_1.htm

Společnost SONO musí 1. září 1999 vykázat ve svém účetnictví:

1. Investici do společnosti TENTA:

– Kmenové akcie	17 000
– Ostatní vložený kapitál	153 000
Celková investice do společnosti TENTA	170 000

2. Náklady spojené s podnikovou kombinací:

– Přímé náklady podnikové kombinace – součástí pořizovacích nákladů	21 000
– Náklady za registraci a emisi akcií – součástí ostatního vloženého kapitálu	14 000
Vynaložené peněžní prostředky celkem	35 000

3. Vykázat identifikovaná aktiva a závazky společnosti TENTA:

Položky aktiv a závazků	Účetní hodnota	Reálná hodnota (FV)
Goodwill	0	24 000
Stroje a zařízení	162 000	185 000
Zásoby	90 000	104 000
Ostatní krátkodobá aktiva	48 000	48 000
Závazky	170 000	170 000
Investice do TENTA	130 000	191 000

Výpočet goodwillu:

$$Goodwill = Pořizovací\ cena\ investice - RH\ identifikovatelných\ \ čistých\ \ aktiv\ \ TENTA$$
$$= (170.000 + 21.000) - (185.000 + 104.000 + 48.000 - 170.000)$$
$$= 191.000 - 167.000$$
$$= 24.000$$
$$Goodwill = 24.000$$

Aktiva	**Rozvaha spol. SONO před akvizicí**	**Rozvaha spol. TENTA před akvizicí**	**Rozvaha spol. TENTA po přecenění k datu akvizice**	**ÚPRAVY**	**Konsolidovaná rozvaha**
Goodwill			24 000		24 000
Stroje a zařízení (netto hodnota)	250 000	162 000	185 000		435 000

Investice				+170 000 + 21 000 - 191 000 (1)	
Zásoby	190 000	90 000	104 000		294 000
Ostatní krátkodobý majetek	154 000	48 000	48 000		202 000
Peníze	95 000			- 35 000 (2)	60 000
Aktiva celkem	689 000	300 000	361 000		1 015 000
Pasiva					
Kmenové akcie	45 000	18 000	18 000	+ 17 000 (3)	62 000
Ostatní vložený kapitál	195 000	48 000	109 000	- 14 000 (4) + 153 000 (5)	334 000
Zadržené zisky	195 000	64 000	64 000		195 000
Závazky	254 000	170 000	170 000		424 000
Pasiva celkem	689 000	300 000	361 000		1 015 000

(1) Výměna akcií v hodnotě pořizovací ceny investice, tj. včetně přímých nákladů podnikové kombinace (170 000 + 21 000), za identifikovaná čistá aktiva společnosti TENTA v hodnotě 191 000.

(2) Vynaložené peněžní prostředky na úhradu nákladů spojených s podnikovou kombinací (35 000).

(3) Navýšení základního kapitálu společnosti SONO o nově emitované akcie - jmenovitou hodnotu = 17 000.

(4) Snížení vlastního kapitálu o hodnotu vedlejších pořizovacích nákladů (náklady na registraci a emisi akcií), které se nestávají součástí pořizovací ceny = 14 000.

(5) Navýšení vlastního kapitálu společnosti SONO o nově emitované akcie (emisní ážio – rozdíl mezi tržní a jmenovitou hodnotou akcií = 170 000 – 17 000 = 153 000).

Konsolidovaný výkaz zisků a ztrát	
Náklady/Výnosy	**Metoda koupě**
Výnosy	1 587 000
Náklady na zboží a služby	764 000
Hrubá marže	823 000

Další náklady:	
Provozní náklady	90 000
Náklady podnikové kombinace	
Další náklady celkem	90 000
ZISK	733 000

Poznámky:

- Při účetní metodě koupě jsou aktiva a závazky společnosti TENTA přeceněny a přeneseny do konsolidované účetní závěrky v reálných hodnotách (ve fair value).
- Přímé náklady podnikové kombinace jsou součástí investičních nákladů (pořizovací ceny), zatímco náklady na registraci a emisi kmenových akcií jsou součástí ostatního vloženého kapitálu.
- Zadržené zisky společnosti TENTA nevstupují do konsolidace.
- Je vykázán goodwill jako rozdíl mezi pořizovací cenou a hodnotou přeceněných čistých identifikovatelných aktiv.
- Konsolidovaný výkaz zisků a ztrát není ovlivněn náklady (výdaji) souvisejících s podnikovou kombinací.

Metoda sdílení podílů

Společnost SONO musí 1. září 1999 vykázat ve svém účetnictví:

1. Investici do společnosti TENTA:

- Kmenové akcie 17 000
- Ostatní vložený kapitál 49 000
- Zadržené zisky (od spol. TENTA) 64 000

Celková investice do společnosti TENTA 130 000

2. Náklady spojené s podnikovou kombinací:

- Náklady spojené s podnikovou kombinací (přímé náklady, náklady na registraci a emisi akcií) – součástí zadržených zisků 35 000

Vynaložené peněžní prostředky celkem 35 000

3. Vykázat identifikovaná aktiva a závazky společnosti TENTA:

Položky aktiv a závazků	Účetní hodnota
Stroje a zařízení	162 000
Zásoby	90 000
Ostatní krátkodobá aktiva	48 000
Závazky	170 000
Investice do spol. TENTA	130 000

4. Nárůst vloženého kapitálu může být ověřen následujícím způsobem:

– vložený kapitál spol. TENTA před podnikovou kombinací 66 000
(18 000 + 48 000)

- vydané akcie za podnikovou kombinaci 17 000
- množství ostatního vloženého kapitálu 49 000
(společností SONO)

Aktiva	**Rozvaha spol. SONO před akvizicí**	**Rozvaha spol. TENTA před akvizicí**	**Rozvaha spol. TENTA po přecenění k datu akvizice**	**ÚPRAVY**	**Konsolidovaná rozvaha**
Goodwill			24 000		
Stroje a zařízení (netto hodnota)	250 000	162 000	185 000		412 000
Investice				+/-130 000 (1)	
Zásoby	190 000	90 000	104 000		280 000
Ostatní krátkodobý majetek	154 000	48 000	48 000		202 000
Peníze	95 000			- 35 000 (2)	60 000
Aktiva celkem	689 000	300 000	361 000		954 000
Pasiva					
Kmenové akcie	45 000	18 000	18 000	+ 17 000 (3)	62 000
Ostatní vložený kapitál	195 000	48 000	109 000	+ 49 000 (4)	244 000
Zadržené zisky	195 000	64 000	64 000	- 35 000 (5)	224 000
Závazky	254 000	170 000	170 000		424 000
Pasiva celkem	689 000	300 000	361 000		954 000

(1) Výměna akcií za identifikovaná čistá aktiva společnosti TENTA v hodnotě.

(2) Vynaložené peněžní prostředky na úhradu nákladů spojených s podnikovou kombinací (35 000).

(3) Navýšení základního kapitálu společnosti SONO o nově emitované akcie - jmenovitou hodnotu = 17 000.

(4) Zvýšení vlastního kapitálu o množství ostatního vloženého kapitálu společností SONO (49 000).

(5) Snížení zadržovaných zisků o hodnotu vedlejších pořizovacích nákladů (35 000).

Konsolidovaný výkaz zisků a ztrát	
Náklady/Výnosy	**Metoda sdílení podílů**
Výnosy	1 587 000
Náklady na zboží a služby	764 000
Hrubá marže	823 000
Další náklady:	
Provozní náklady	90 000
Náklady podnikové kombinace	35 000
Další náklady celkem	125 000
ZISK	698 000

Poznámky:

- Při účetní metodě sdílení podílů aktiva a závazky společnosti TENTA nejsou přeceněny a do konsolidované účetní závěrky vstupují v účetních hodnotách.
- Konsolidovaný výkaz zisků a ztrát je ovlivněn náklady souvisejících s podnikovou kombinací (tj. 35 000).
- Zadržené zisky jsou ovlivněny náklady na podnikovou kombinaci.
- Zadržené zisky společnosti TENTA vstupují do konsolidace a jsou přikonsolidovány k zadrženým ziskům společnosti SONO.
- Při použití této metody nevzniká žádný goodwill (nedochází k přecenění aktiv).

Metoda nové jednotky

Společnost SONO musí 1. září 1999 vykázat ve svém účetnictví:

1. Investici do společnosti TENTA:

– Kmenové akcie	17 000
– Ostatní vložený kapitál	153 000
Celková investice do společnosti TENTA	170 000

2. Náklady spojené s podnikovou kombinací:

– Přímé náklady podnikové kombinace – součástí pořizovacích nákladů	21 000
– Náklady za registraci a emisi akcií – součástí ostatního vloženého kapitálu	14 000
Vynaložené peněžní prostředky celkem	35 000

3. Vykázat identifikovaná aktiva a závazky společnosti TENTA:

Položky aktiv a závazků	Účetní hodnota	Reálná hodnota (FV)
Goodwill	0	24 000
Stroje a zařízení	162 000	185 000
Zásoby	90 000	104 000
Ostatní krátkodobá aktiva	48 000	48 000
Závazky	170 000	170 000
Investice do TENTA	130 000	191 000

Výpočet goodwillu:

$$Goodwill = Pořizovací\ cena\ investice - RH\ identifikovatelných\ \ čistých\ \ aktiv\ \ TENTA$$
$$= (170.000 + 21.000) - (185.000 + 104.000 + 48.000 - 170.000)$$
$$= 191.000 - 167.000$$
$$= 24.000$$
$$Goodwill = 24.000$$

4. Vykázat identifikovaná aktiva a závazky společnosti SONO:

Položky aktiv a závazků	Účetní hodnota	Reálná hodnota (FV)
Stroje a zařízení	250 000	280 000
Zásoby	190 000	200 000
Ostatní krátkodobá aktiva	154 000	154 000
Závazky	254 000	254 000

Aktiva	Rozvaha spol. SONO před akvizicí	Rozvaha spol. SONO po přecenění k datu akvizice	Rozvaha spol. TENTA před akvizicí	Rozvaha spol. TENTA po přecenění k datu akvizice	ÚPRAVY	Konsolid. rozvaha
Goodwill				24 000		24 000
Stroje a zařízení (netto hodnota)	250 000	280 000	162 000	185 000		465 000
Investice					+170 000 + 21 000 - 191 000 (1)	
Zásoby	190 000	200 000	90 000	104 000		304 000
Ostatní krátkodobý majetek	154 000	154 000	48 000	48 000		202 000
Peníze	95 000	95 000			- 35 000 (2)	60 000
Aktiva celkem	689 000	729 000	300 000	361 000		1 055 000
Pasiva						
Kmenové akcie	45 000	45 000	18 000	18 000	+ 17 000 (3)	62 000
Ostatní vložený kapitál	195 000	235 000	48 000	109 000	- 14 000 (4) +153 000 (5)	374 000
Zadržené zisky	195 000	195 000	64 000	64 000		195 000
Závazky	254 000	254 000	170 000	170 000		424 000
Pasiva celkem	689 000	729 000	300 000	361 000		1 055 000

(1) Výměna akcií v hodnotě pořizovací ceny investice, tj. včetně přímých nákladů podnikové kombinace (170 000 + 21 000), za identifikovaná čistá aktiva společnosti TENTA v hodnotě 191 000.

(2) Vynaložené peněžní prostředky na úhradu nákladů spojených s podnikovou kombinací (35 000).

(3) Navýšení základního kapitálu společnosti SONO o nově emitované akcie - jmenovitou hodnotu = 17 000.

(4) Snížení vlastního kapitálu o hodnotu vedlejších pořizovacích nákladů (náklady na registraci a emisi akcií), které se nestávají součástí pořizovací ceny = 14 000.

(5) Navýšení vlastního kapitálu společnosti SONO o nově emitované akcie (emisní ážio – rozdíl mezi tržní a jmenovitou hodnotou akcií = 170 000 – 17 000 = 153 000).

Konsolidovaný výkaz zisků a ztrát	
Náklady/Výnosy	**Metoda nové jednotky**
Výnosy	1 587 000
Náklady na zboží a služby	764 000
Hrubá marže	823 000
Další náklady:	
Provozní náklady	90 000
Náklady podnikové kombinace	
Další náklady celkem	90 000
ZISK	733 000

Poznámky:

- Při účetní metodě nové jednotky jsou aktiva a závazky společnosti TENTA přeceněny a přeneseny do konsolidované účetní závěrky v reálných hodnotách (ve fair value).
- Aktiva a závazky společnosti SONO jsou rovněž přeceněny a přeneseny do konsolidované účetní závěrky v reálných hodnotách (ve fair value).
- Přímé náklady podnikové kombinace jsou součástí investičních nákladů (pořizovací ceny), zatímco náklady na registraci a emisi kmenových akcií jsou součástí ostatního vloženého kapitálu.
- Zadržené zisky společnosti TENTA nevstupují do konsolidace.
- Je vykázán goodwill jako rozdíl mezi pořizovací cenou a hodnotou přeceněných čistých identifikovatelných aktiv.
- Konsolidovaný výkaz zisků a ztrát není ovlivněn náklady (výdaji) souvisejících s podnikovou kombinací.

4.3. Závěrečné srovnání účetních metod

Pro přehlednost shrnuji základní rozdíly mezi účetní metodou koupě, metodou sdílení podílů a metodou nové jednotky pro podnikové kombinace v níže uvedené Tabulce 4.

Tabulka 4: Srovnání metody koupě (akvizice), metody sdílení podílů a metody nové jednotky

Hodnotící faktory	Metoda koupě/ akvizice	Metoda sdílení podílů	Metoda nové jednotky
Všeobecná definice metod	Jeden podnik nabývá čistá aktiva jednoho nebo více podniků.	Podniky jsou spojeny prostřednictvím výměny vlastnických podílů (kmenových akcií) tak, že majetkové účasti ve spojené jednotce zůstávají nezměněny.	Podniky jsou spojeny do nově vzniklého subjektu, tzn. spojením vzniká nová jednotka.
Použití metody	Spojování podniků, při kterých je možno určit nabyvatele.	Spojování podniků, při kterých nelze určit nabyvatele.	Spojování podniků, při kterých nelze určit nabyvatele (alternativní metoda za metodu sdílení podílů).
Nabyvatel	Kupující podnik	Nikdo	Nová jednotka
Změna kontroly po kombinaci	Ano – nabyvatel získává kontrolu nad nabývaným podnikem.	Ne (popř. částečně) – klade se důraz na vyrovnanou spolukontrolu (dle IAS) nebo na pokračující vlastnickou strukturu alespoň z 90 % (dle US GAAP).	Ano – nově vzniklá jednotka přebírá kontrolu nad podniky zúčastněné v kombinaci.
Ocenění získaných čistých aktiv	Reálná hodnota	Účetní hodnota (historické ceny)	Reálná hodnota
Ocenění stávajících čistých aktiv	Účetní hodnota	Účetní hodnota	Reálná hodnota
Vznik goodwillu	Ano	Ne	Někdy (obvykle ne)[1)]
Výpočet goodwillu	MK: Goodwill je rozdíl mezi pořizovacím cenou (nákladem) kombinace (včetně vedlejších pořizovacích nákladů) a reálnou hodnotou čistých aktiv nabývaného podniku.	Není	Goodwill je prakticky vyčíslen stejně jako u metody koupě (akvizice).

	MA: Goodwill je rozdíl mezi reálnou hodnotou nabývaného podniku jako celku (včetně např. RH nekontrolních podílů) a reálnou hodnotou čistých aktiv nabývaného podniku.		
Nakládání s goodwillem v dalších období (v současnosti)	Testování na ztrátu ze znehodnocení	Není	Testování na ztrátu ze znehodnocení[2)]
Náklady spojení (nákladnost podnikové kombinace)	Vznik vyšších nákladů z důvodu nutnosti individuálního ocenění aktiv a závazků na reálnou hodnotu k datu akvizice.	Teoreticky nejnižší náklady - není nutné přeceňovat čistá aktiva. Je ovšem nutné vzít v úvahu i náklady na zjišťování splnění podmínek pro aplikaci metody.	Pravděpodobně nejvyšší náklady. Je potřeba určit reálné hodnoty čistých aktiv všech zúčastněných podniků v kombinaci.
Vykazování předakvizičních zisků (zisků minulých let)	Ne – předakviziční zisky kupovaného podniku nejsou přeneseny na nabyvatele. Možnost vykázání zisků minulých let až od data akvizice.	Ano – předakviziční zisky spojovaných podniků jsou přeneseny na nově vzniklou jednotku (jsou agregovány), jako kdyby byly podniky spojeny od začátku jejich existence.	Ne – předakviziční zisky kupovaného podniku nejsou přeneseny na novou jednotku. Možnost vykázání zisků minulých let až od data spojení.
Dopad do rozvahy	Obvykle vykázání vyšší bilanční sumy než při aplikaci metody sdílení podílů (dochází k přecenění aktiv a závazků nabývaného podniku).	Pravděpodobně nejnižší bilanční suma (z důvodu agregace aktiv a závazků v účetních hodnotách).	Zpravidla nejvyšší bilanční suma (kvůli přeceňování čistých aktiv všech zúčastněných podniků).
Dopad na výsledek hospodaření	Pravděpodobně nižší zisk než při použití metody sdílení podílů.	Zpravidla nejvyšší zisk ze všech tří metod (díky nižším hodnotám odpisů).	Pravděpodobně nejnižší zisk (vlivem nevyšších odpisů).

1) Pravděpodobnost vzniku goodwillu je velice malá. Jde spíše o teoretický případ. Koncepce metody vychází z předpokladu, že „nabyvatel“, resp. nově vzniklý podnik spojením, si pořídí ostatní jednotky účastnících se podnikové kombinace za hodnotu jejich čistých aktiv. V podstatě pořizovací cena podnikové kombinace se rovná hodnotě převzatých čistých aktiv kombinovaného podniku a tak žádný akviziční rozdíl nevzniká (je nulový).

2) Není standardizováno. Vycházím však z úvahy, že metoda nové jednotky je v podstatě pouze rozšířením metody koupě na všechny zúčastněné jednotky v podnikové kombinaci. Proto si troufám tvrdit, že by se s případným goodwillem zacházelo stejně jako při aplikaci metody koupě.

Zdroj: Autorka na základě různých materiálů (především: Vomáčková, Hana: Účetnictví akvizicí, fúzí a jiných vlastnických transakcí (vyšší účetnictví), 4. aktualizované vydání, strana 102.)

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo především přiblížit problematiku obecných metod pro účetní zobrazení podnikových kombinací. Snažila jsem se především detailně zachytit hlavní znaky metody koupě a podrobněji představit metodu sdílení podílů. O něco méně pozornosti jsem věnovala metodě nové jednotky. Důvodem je, že nikdy nebyla oficiálně do standardů přijata jako základní účetní metoda pro podnikové kombinace. Metody jsem se snažila vzájemně porovnat a poukázat na rozdíly mezi nimi, a to i v závěru mé práce na praktickém příkladu.

Podnikovou kombinací se rozumí transakce, ve které nabyvatel získá kontrolu nad jedním nebo několika ekonomickými jednotkami. Původně se mělo jednat o tzv. „pravé fúze“ (*true mergers*) nebo „fúze rovných“ (*mergers of equals*), kdy žádná zúčastněná strana v kombinaci nezíská kontrolu nad ostatními subjekty. Takové fúze v praxi téměř neexistují, a proto při podnikových kombinací je vždy určen nabyvatel, tj. jednotka, která získá kontrolu nad nabývaným podnikem. Tento předpoklad splňuje koncepce účetní metody koupě. V současné době je na všechny podnikové kombinace aplikována metoda akvizice, která je právě jen modifikovanou verzí této metody.

Podstata metody koupě tkví v převzetí identifikovatelných čistých aktiv nabývaného podniku v reálných hodnotách. Nabývaný podnik je kupován jako cokoliv jiného, a proto je oceněn pořizovací cenou kombinace, včetně všech vedlejších pořizovacích nákladů souvisejících s podnikovou kombinací. Metoda koupě se vyskytovala v Mezinárodních účetních standardech do roku 2008, nejprve ve standardu IAS 22 a poté ve standardu IFRS 3. Ve standardech US GAAP se nacházela do roku 2007. Po revizi standardu IFRS 3, v roce 2008, a po novelizaci SFAS 141 (v US GAAP), v roce 2007, byla metoda koupě nahrazena metodou akvizice. Její filozofie se liší tím, že, na rozdíl od metody koupě, při ocenění nabývaného podniku nekumuluje klasickou pořizovací cenu, ale oceňuje podnik jako celek reálnou hodnotou. Vedlejší pořizovací náklady tedy nevstupují do ocenění podniku, ale stávají se náklady

období. Důležitou změnu přinesla metoda akvizice i v oceňování nekontrolních podílů.

Kvůli přeceňování při podnikové kombinaci obvykle dochází při metodě koupě či metodě akvizice i k vykázání goodwillu (popř. šťastné koupě). Goodwill představuje tu část aktiv, kterou nebylo možné individuálně identifikovat a odděleně zaúčtovat. Domnívám se, že jedna z nejvýznamnějších změn v oblasti vykazování goodwillu nastala, když bylo zrušeno povinné odpisování goodwillu do nákladů po přesně stanovenou dobu a nahrazeno každoročním testováním goodwillu na ztrátu ze znehodnocení.

Spojování podniků, u kterých nebylo možné určit nabyvatele, bylo dříve řešeno pomocí metody sdílení podílů. Základním principem metody sdílení podílů je prostá konsolidace účetních hodnot aktiv, závazků a vlastního kapitálu dvou a více zúčastněných společností na podnikové kombinaci, a to položku po položce. Protože nedochází k přecenění, nevzniká ani žádný goodwill. Následkem toho jsou při použití této metody vykazovány vyšší zisky než při použití účetní metody koupě, což vedlo v minulosti k jejímu zneužívání. Proto došlo v rámci IAS/IFRS i US GAAP k její eliminaci. Z Mezinárodních účetních standardů byla metoda sdílení podílů vyloučena roku 2004, kdy byl původní standard IAS 22, upravující i metodu sdílení podílů, nahrazen novým standardem IFRS 3, který jako jedinou metodu pro řešení problematiky podnikových kombinací uváděl metodu koupě. Ze standardů US GAAP zmizela již roku 2001, po vydání nového standardu SFAS 141, upravujícího podnikové kombinace amerických společností. Neznamená to však, že bychom jsme se s metodou v praxi nemohli setkat vůbec. V některých národních úpravách metoda stále existuje, už se jen nepovažuje za základní obecnou účetní metodu používanou pro podnikové kombinace.

V současnosti rapidně roste význam nově vzniklých nehmotných aktiv, včetně goodwillu, vykazovaných při podnikových kombinací. Metoda sdílení podílů však identifikování a vykázání takovýchto aktiv neumožňuje. Proto si já osobně myslím, že není dostatečně vhodnou alternativou za metodu koupě.

Uvažovalo se, že na transakce s podniky, při kterých nebylo možné určit nabyvatele, by mohla být, místo metody sdílení podílů, aplikována metoda nové jednotky. Při použití účetní metody nové jednotky se prakticky jedná o aplikaci metody koupě na všechny zúčastněné společnosti v kombinaci. Dochází totiž k přecenění čistých aktiv všech zúčastněných jednotek v kombinaci na reálnou hodnotu. Hlavní nevýhodou této metody je její vysoká nákladovost, způsobená právě povinným přeceňováním. Pokud jde o mě, nevidím problém jen ve vysokých nákladech metody, ale také v samotném určení reálných hodnot. Stanovení reálných hodnot je do jisté míry subjektivní záležitostí a je velice těžké říct, zda opravdu odpovídají skutečným hodnotám aktiv.

Je samozřejmě pravda, že jediná metoda pro vykazování podnikových kombinací zaručí zvýšení srovnatelnosti účetních informací, vyloučí vliv obchodně právních norem na jejich vykazování a napomůže sbližování účetních předpisů v konvergenčním procesu IASB a FASB. Na druhou stranu, pokud bych vynechala okruh problémů souvisejících s reálnými hodnotami, troufám si tvrdit, že metoda nové jednotky poskytuje vhodné zachycení ekonomické reality při spojování podniků, při nichž jsou všechny kombinující jednotky radikálně ovlivněny danou transakcí. Bylo by možná proto zajímavé se metodou dále zabývat a zvážit její použití na některé podnikové kombinace v budoucích období.

Použité zdroje

Knižní publikace:

1) JEKLOVÁ, K.: *Účetní metody pro podnikové kombinace*. Diplomová práce. 2011.
2) JÍLEK, J., SVOBODOVÁ, J.: *Účetnictví podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví 2011*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3427-9.
3) NEUDERTOVÁ, Z.: *Charakteristika a vývoj metod konsolidací účetních závěrek [rukopis]*. Diplomová práce. 2004.
4) KOVANICOVÁ, D.: *Finanční účetnictví : světový koncept IFRS/IAS.* Praha: Polygon, 2005. ISBN 80-7273-129-7.
5) KRUPOVÁ, L., VAŠEK, L., ČERNÝ, M.: *IAS/IFRS – Principy, metodologie, interpretace,* 1. vydání. Praha: VOX, 2005. 1050 s. ISBN 80-86324-44-3.
6) MÜLLEROVÁ, L. – VANČUROVÁ, A.: *Daně v účetnictví podnikatelů*. Aspi, Praha 2006. ISBN 80-7357-163-3.
7) PELÁK, J.: *Podnikové kombinace : fikce koupě a fikce poolu.* Diplomová práce. 2001.
8) PELÁK, J.: *Podnikové kombinace. Komparativní analýza.* Disertační práce. Praha: VŠE Praha, 2006.
9) VOMÁČKOVÁ, H.: *Účetnictví akvizicí, fúzí a jiných vlastnických transakcí (vyšší účetnictví)*, 3. aktualizované vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2005. 508 s. ISBN 80-7273-127-0.
10) VOMÁČKOVÁ, H.: *Účetnictví akvizicí, fúzí a jiných vlastnických transakcí (vyšší účetnictví)*, 4. aktualizované vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 560 s. ISBN 978-80-7273-157-2.
11) ZMEŠKAL, M.: *Principy a hlavní postupy účtování podle US GAAP*. Diplomová práce. 2009.

Odborné články:

1) HINKE, J., PLACHÁ, D., HRDÝ, M.: *Výzkum v oblasti IAS/IFRS – komparace řešení účetního systému IAS/IFRS s účetním systémem podle*

právních předpisů ČR. Český finanční a účetní časopis, roč. 2007, č. 4, str. 36-52.

2) PELÁK, J.: *Koncepční změny v účetnictví podnikových kombinací.* Český finanční a účetní časopis, roč. 2008, č. 2, s. 62 – 72.
3) VAŠEK, L.: *Pravidla vykazování a oceňování nehmotných aktiv podle IAS 38*. Český finanční a účetní časopis, roč. 2006, č. 4, str. 77-94.
4) VOMÁČKOVÁ, H.: *Obecné koncepce pro účetnictví fúzí*. Český finanční a účetní časopis, roč. 2006, č. 2, str. 95-115.
5) ZELENKA, V.: *Dopady vlivu účetních metod na úsudek analytiků – inspirace článkem „Metoda koupě, metoda sdílení podílů a odhady hodnot akciovými analytiky" autorů Hopkinse, Houstona a Peterse.* Český finanční a účetní časopis, roč. 2007, č. 4, s. 62 – 66.
6) ZELENKA, V.: *Nový fenomén vykazování podnikových kombinací – celkový goodwill*. Český finanční a účetní časopis, roč. 2008, č. 4, str. 37-42.
7) ZELENKA, V.: *Příslušnost goodwillu k prvkům vnitřních struktur účetních jednotek*. Český finanční a účetní časopis, roč. 2006, č. 1, str. 107-116.

Legislativa:

1) IAS 22 – Podnikové kombinace,
2) IFRS 3 – Podnikové kombinace,
3) SFAS 141 – Podnikové kombinace,
4) Zákon č. 563/1992 Sb., o účetnictví,
5) Zákoně č. 513/1992 Sb. obchodní zákoník.

Odkazy:

1) Accounting standard (AS) 14. Dostupné na: http://www.mca.gov.in/Ministry/notification/pdf/AS_14.pdf
2) BRINER, Russell F., FULKERSON, Cheryl Linthicum, *Will elimination of pooling accounting reduce mergers and acquisitions?*, Multinational Business Review, 2001. Dostupné na: http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3674/is_200104/ai_n8934280/

3) EPSTEIN, Bary J., BRAGG, Steven M., NACH Ralph: *Interpretation and Application of Generally Accepted Accounting Principles 2011*. John Wiley & Sons, Inc., New Jersey 2010. 1368 s. ISBN 978-0470-55439-5. Dostupné na: http://books.google.cz/books?id=G2RqYAk2WwIC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

4) DELOITTE: *Účetní aspekty akvizic*, 2008. Dostupné na: http://www.stavebni-forum.cz/diskuse2008/prezentace/linhart_0916.pdf

5) ERNST & YOUNG: *Přehled rozdílů mezi Mezinárodními standardy účetního výkaznictví a Českou účetní legislativou*, 2005. Dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/IFRS_CAL_Comparison_CZ.pdf

6) FASB: *Pooling-of-Interests Accounting and High Growth Economy Companies: A Paper Examining the Practical and Theoretical Shortcomings In the Case for Altering Current Accounting Practices*, 1999. Dostupné na: http://www.wallman.com/pdfs_etc/fasb.pdf

7) *FASB Ends Pooling of Interests in Accounting for Mergers and Acquisitions*, 2001. Dostupné na: http://www.riker.com/articles/index.php?id=3418

8) GLAZER, R., T.: *New Accounting for Business Combinations, Intangibles and Impairment*, 2002. Dostupné na: http://www.docstoc.com/docs/1036882/Goodwill-Impairment

9) CHENG, Hardi: *Why Pooling of Interest method was eliminated*?, 2008. Dostupný na: http://faainc.blogspot.com/2008/08/why-pooling-of-interest-method-was.html

10) IASB: *A Guide through International Financial Reporting Standards (IFRSs®)*, London: IASCF Publications Department, 2007, ISBN: 978-1-905590-25-4. Dostupné na: http://books.google.cz/books?id=7WNFegcRO8IC&pg=PA370&lpg=PA370&dq=Exposure+Draft+E22+Accounting+for+Business+Combinations&source=bl&ots=Xk22czq7jM&sig=j21kbjbuQ_V_2l3IZJPmNY8bzV8&hl=cs&ei=0U1eTeGyO8ueOryi7d0N&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&sqi=2&ved=0CCoQ6AEwAg#v=onepage&q=Exposure%20Draft%20E22%20Accounting%20for%20Business%20Combinations&f=false

11) IASB, *International Financial Reporting Standards (IFRSs®)*, London: IASCF Publications Department, 2008, ISBN: 978-1-905590-54-4. Dostupné na: http://books.google.cz/books?id=tvNJTW_lFe4C&pg=PA398&lpg=PA398&dq=fresh-start,+new+equity%29&source=bl&ots=hUG2hAKLwH&sig=O_keapiAHlaXj1AeKyWyOSbXbiM&hl=cs&ei=ZrEYTceBMNCv8QOD4_z_Bg&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBYQ6AEwADgK#v=onepage&q=fresh-start%2C%20new%20equity%29&f=false

12) MURLIDHARAN, S.:*Pooling vs purchase*, The Hindu Business Line, 2001. Dostupné na: http://www.hinduonnet.com/businessline/2001/10/22/stories/212264as.htm

13) Ohio CPA Journal: *Looping: Going ... Going ... Gone?*, 1997. Dostupný na: http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:NmiivmpXhU4J:www.wiley.com/college/schroeder/0471379549/pdfs/mountain_j.doc+POOLING:+GOING+...+GOING+...+GONE%3F+,+By:+Spero,+Abba,+Kreiser,+Larry,+Ohio+CPA+Journal,+07498284,+Feb97,+Vol.+56,+Issue+1&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESjg5CI4iqvwzHKC9x_CgAgCf-Av9ZhO0hMsTeizGxoa6NX6T5sMzGCzNtrUrOQ9RvVmQ-Yzp2gNRj3aZ1VgA6DCxGrY6uoZIEEiPklQfF92utSEmlLYAjSm7rUNFZg2YUBnPPT8&sig=AHIEtbQcEZ2WEERzjrihFsubu0TJIG1I0A

14) *Pooling of interest method in our merger application status*, 2008. Dostupné na: http://eng.hi138.com/?i78256

15) *Pooling of interest method under the Problems and Countermeasures of earnings manipulation*, 2008. Dostupné na: http://eng.hi138.com/?i47358

16) TIE, Robert: *Special report: the battle over pooling of interests*, Journal of Accountancy, 1999. Dostupné na: http://www.allbusiness.com/buying-exiting-businesses/mergers-acquisitions/339383-1.html

17) VAŠEK, L.: *Návrh nových pravidel pro podnikové kombinace (stručný přehled významných změn)*, 2005. Dostupné na: http://www.lvc.cz/clanky.htm

18) ZEFF, S., A.: *Evolution of US Generally Accepted Accounting Principles (GAAP)*. Dostupné na: http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:9iVdXSPA2cYJ:www.iasplus.com/resource/0407zeffusgaap.pdf+Evolution+of+US+Generally+Accepted+Accounting+Principles+%28GAAP%29&hl=cs&gl=cz&pid=bl&srcid=ADGEESiH9eGICw02pMieD9JJiaFfr7HtTCuoiRlf8UwbnxQSP9W3EBSwvzORsxBoU9WGQW7ftArXQiUfET0PWp0yIWBQYSWC8FliVuApP6b8g4C72E0c14PKM7_wGRimNg30efOeJYs1&sig=AHIEtbTVVVZJFTT0YVVqTRhoEjEi7LpyFA

19) http://acct.tamu.edu/smith/purpool/apb16_1.htm

20) http://www.answers.com/topic/pooling-of-interest

21) http://en.wikipedia.org/

22) http://business.center.cz/

23) http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:8Qrx8j2sMvQJ:som.yale.edu/~spiegel/mgt541/Lectures/Accounting,Taxes,andM%26AValuation.ppt+Pooling+method+accounting+ppt+%22Pooling+method+accounting%22&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz

Seznam tabulek a obrázků

Seznam obrázků

Obrázek 1: Srovnání ocenění při použití metody koupě 24

Obrázek 2: Srovnání aplikace metody koupě a metody akvizice 30

Seznam tabulek

Tabulka 1: Srovnání četnosti použití metody sdílení podílů a metody koupě pro podnikové kombinace v letech 1991 – 1994 52

Tabulka 2: Srovnání počtu podnikových kombinací a akvizic v roce 1998 53

Tabulka 3: Přehled významných podnikových kombinací, na které byla aplikována metoda sdílení podílů a které přinesly urychlení přístupu veřejnosti k důležitým inovacím 55

Tabulka 4: Srovnání metody koupě (akvizice), metody sdílení podílů a metody nové jednotky 73

Centrum informačních a knihovnických služeb

Knihovna VŠE

Záznam o diplomové práci

Autor	Bc. Jana Hlaváčová	
Název DP	Účetní metody pro vykazování podnikových kombinací	
Fakulta	Fakulta financí a účetnictví	
Obor	Účetnictví a finanční řízení podniku	
Rok obhajoby	2011	
Počet stran	85	
Počet příloh	0	
Vedoucí dP	doc. Ing. Vladimír Zelenka, Ph.D.	
Anotace	Tato diplomová práce se zabývá problematikou účetních metod pro vykazování podnikových kombinací. Hlavním jejím cílem je popsání a vzájemné srovnání tří základních účetních metod pro podnikové kombinace - metody koupě, metody sdílení podílů a metody nové jednotky. Práce se zaměřuje především na řešení v rámci Mezinárodních účetních standardů (IAS/IFRS) a amerických Všeobecně uznávaných účetních principů (US GAAP). Velká pozornost je věnována historickému vývoji harmonizace účetního řešení podnikových kombinací. V práci nalezneme i problematiku goodwillu.	
Klíčová slova	spojování podniků (podnikové kombinace), metoda koupě, metoda akvizice, metoda sdílení podílů, metoda nové jednotky, IAS/IFRS, US GAAP, goodwill	
	Místo uložení	**Signatura**